

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Kutseõpetajate õppekava

Marit Sepma

MEDITSIINIÜLIÕPILASTE ARUSAAMAD AKADEEMILISE PETTURLUSE
PÕHJUSTEST, KOGEMUSED AKADEEMILISE PETTURLUSEGA JA ETTEPANEKUD
AKADEEMILISE PETTURLUSE VÄHENDAMISEKS EKSAMITE JA ARVESTUSTE
SOORITAMISEL

bakalaureusetöö

Juhendaja: Liina Lepp

Läbiv pealkiri: Meditsiiniüliõpilaste akadeemiline petturlus

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Liina Lepp (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: Piret Luik (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2016

Resümee

Akadeemilise petturluse all mõistetakse erinevate ebaausate võtete kasutamist akadeemilises tegevuses ning sellel on mitmeid erinevaid vorme. Käesolevas töös uuriti üliõpilaste arvamusi akadeemilist petturlust eksami- ja arvestustööde kirjutamisel. Bakalaureusetöö eesmärk oli selgitada välja ühe Eesti kõrgkooli meditsiiniala üliõpilaste arusaamad akadeemilise petturluse põhjustest, kogemused akadeemilise petturlusega ning ettepanekud akadeemiliste petturluse vähendamiseks eksamite ja arvestuste sooritamisel.

Töös viidi läbi intervjuud kuue meditsiiniala üliõpilasega ja intervjuude andmeid analüüsiti kvalitatiivse sisuanalüüsiga. Uurimistöö tulemusena selgus, et akadeemilise petturluse põhjused võivad üliõpilaste hinnangul tuleneda nii õppejõududest, ülikoolist kui üliõpilastest. Näiteks võivad petturlust soodustada suur õppemaht ja keeruline õppeainete sisu, õppejõudude suutmatus üliõpilasi motiveerida ning õpilaste ajapuudus, mis on seotud üliõpilaste töötamisega õppimise kõrvalt või kehvade ajaplaneerimise oskustega. Akadeemiline petturlus eksami- ja arvestustööde sooritamisel seisneb uuritavate sõnul peamiselt üliõpilaste vahel keelatud abimaterjalide kasutamises või lubamatus teadmiste vahetamises. Sageli on petturlus eelnevalt ettevalmistatud ning kasutatakse info-ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid. Akadeemilise petturluse takistamises nägid üliõpilased suuremat rolli ülikoolil ja õppejõududel ning väiksemat osa üliõpilastel endil. Uurimistulemuste põhjal saab öelda, et akadeemilise petturluse vähendamiseks on üliõpilaste sõnul palju erinevaid võimalusi. Petturluse vastaste meetmetega tuleks saavutada olukord, kus üliõpilased oleksid vähem huvitatud ebaausal viisil käituma, sest sellest oleks üliõpilastele vähem kasu ning petturlusega vahelejäämise kahjud üliõpilase jaoks oleksid suuremad.

Märksõnad: akadeemiline petturlus, eksam, õppeedukus, õppekorraldus, meditsiiniüliõpilased

Abstract*Causes of academic dishonesty for medical students*

Academic dishonesty can be defined as dishonest conduct in academic activities and it has several different forms. In the current study, academic dishonesty on exams was investigated. The aim of the study was to find out Estonian medical students' opinions about the causes of academic dishonesty, experiences with academic dishonesty and suggestions for reducing academic dishonesty on exams. There were conducted interviews with six medical students and the results of the interviews very analyzed by content analysis. The results of the study point out that according to students' opinions academic dishonesty can be caused by the university, lectures, and students. For example academic dishonesty may be encouraged by heavy study load or difficult content of the subjects, lecturers' inability to motivate students and lack of time for students, which may be related to working besides university studies or poor time management skills. According to the students view the most frequent forms of academic dishonesty on exams is using prohibited aids or illegal communication between students. In many cases, dishonesty behavior is premeditated and sometimes information and communication technology is used. The medical students saw that the biggest responsibility in preventing academic dishonesty is on university and lecturers and students play a smaller role in it. It can be concluded that there are many options for prevention of academic dishonesty. Measures that make the dishonesty conduct less beneficial for students should be applied. These measures should reduce the gains from academic dishonesty and increase the negative consequences of detected dishonest behavior for students.

Keywords: academic dishonesty, exam, academic achievement, organization of studies, medical students

Sisukord

Resümee	2
Abstract	3
Sisukord.....	4
Sissejuhatus	6
1. Akadeemiline petturlus ja selle põhjused	8
1.1. Akadeemilise petturluse mõiste ja levik	8
1.2. Akadeemilise petturluse põhjused	11
1.3. Akadeemilise petturluse vähendamise võimalused	17
2. Metoodika.....	20
2.1. Valim	20
2.2. Andmete kogumine.....	21
2.3. Andmete analüüs.....	22
3. Tulemused	24
3.1. Meditsiinierialade üliõpilaste seisukohad akadeemilise petturluse põhjustest eksamite ja arvestuste sooritamisel	24
3.1.1 Õppekorraldusega seotud põhjused.....	24
3.1.2 Õppejõuga seotud põhjused.....	26
3.1.3 Üliõpilastega seotud põhjused.....	26
3.2. Millisel viisil on meditsiinierialade üliõpilased endi sõnul akadeemiliselt ebaausalt käitunud eksamite ja arvestuste sooritamisel	28
3.2.1. Individuaalsed pettused.....	29
3.2.2. Koostööl põhinevad pettused.....	30
3.3. Mida tuleks meditsiinierialade üliõpilaste arvates ette võtta, et akadeemilist petturlust eksamite ja arvestuste sooritamisel vähendada	31
3.3.1. Ülikooli tegevused.....	32
3.3.2. Õppejõudude tegevused.....	33
3.3.3. Üliõpilaste tegevused.....	34
4. Arutelu.....	35
5. Töö piirangud ja praktiline väärtus	40
Tänu sõnad	41
Autorsuse kinnitus.....	41

Kasutatud kirjandus..... 42

Lisa 1. Intervjuu kava

Lisa 2. Näide kodeerimisest

Sissejuhatus

Akadeemilise petturluse all mõistetakse erinevate ebaausate võtete kasutamist akadeemilises tegevuses (nii õppe- kui teadustöös). Akadeemilisel petturlusel on palju erinevaid vorme ja ülemaailmselt ei ole välja kujunenud ühist seisukohta kõikide tegevuste keelamise või lubatavuse suhtes (Schmelkin, Gilbert, Spencer, Pincus, & Silva, 2008). Akadeemilist petturlust määratletakse sageli loetledes keelatud tegevusi, näiteks plagiaadi koostamine, teadmiste lubamatu vahetamine ja keelatud abimaterjalide kasutamine eksamil, iseenda töö teistkordset esitamist kui selle eest on juba ainepunktid saadud. Kõrgkoolid on tavaliselt ise koostanud akadeemilise petturluse määratlused, mis on esitatud õppekorralduslikes dokumentides (nt Tartu Ülikooli Õppekorralduseeskiri, 2015; Õppekorralduseeskiri, 2014).

Akadeemilise petturluse käitumise juures saab eristada ebaausat käitumist eksami- ja arvestustööde sooritamisel ning iseseisvate kirjalike tööde kirjutamisel (Schmelik et al., 2008). Eksami- ja arvestustööde puhul on levinumateks petturluse vormideks informatsiooni saamine keelatud abimaterjalidest (spikerdamine) või teistelt eksamisooritajatelt (Klein, Levenburg, McKendall, & Mothersell, 2007). Iseseisvate kirjalike tööde nagu lõputööd (bakalaureuse, magistri- ja doktoritööd) ning kodutööd (nt referaadid) on levinumateks probleemideks plagiaat ja variautori kasutamine (Wilkinson, 2008). Selle kõrval esineb ka uurimistöö tulemuste ja andmete võltsimist, sama töö esitamist mitmes õppeaines ja grupitöös oma panuse jätmist kaasüliõpilastele (Schmelkin et al., 2008).

Akadeemiline petturlus on taunitav mitmetel põhjustel. Tegemist on ebaausa ja ebaeetilise käitumisega, mille tulemusena võib üliõpilasel toimuda langus moraalses standardites (Shu, Gino, & Bazerman, 2011). Ebaausaid võtteid kasutavatel üliõpilastel jääb sageli teadmiste kvaliteet madalaks (Lupton, Chapman, & Weiss, 2000). Sellisel viisil võivad omandada kõrghariduse inimesed, kelle teadmiste tase tegelikult ei vasta kõrghariduse nõuetele.

Meditšiinierialade õpilaste akadeemilist petturlust võib pidada eriti taunitavaks ja isegi ühiskonna jaoks ohtlikuks. Selle tulemusena võivad meditsiinitöötajateks saada inimesed, kellel ei ole selleks tööks piisavalt oskuseid. Selline praktika võib ohustada patsiente (Kruger, 2014). Meditsiiniüliõpilaste puhul võiks ka eeldada, et akadeemilist petturlust esineb vähem, sest meditsiinieriala peaksid valima inimesed, kelle eetilised standardid on keskmisest kõrgemad (Danielsen, Simon, & Pavlic, 2006).

Akadeemilise petturluse temaatikat on autorile teadaolevalt Eestis seni vähe uuritud. Raudmäe (2015) on uurinud õpetajakoolituse üliõpilaste arvamusi akadeemilise petturluse

olemuse, põhjuste ja akadeemilise petturluse vähendamise võimaluste koha. Ligi (2014) on uurinud sotsiaal- ja haridusteaduste üliõpilaste teadlikkust akadeemilisest petturlusest ja akadeemilise petturluse põhjuseid. Autorile teadaolevalt, pole meditsiinierialade tudengite akadeemilise petturluse temaatikat varasemalt uuritud.

Meditsiinierialade üliõpilaste puhul on kahel põhjusel kõige olulisem keskenduda akadeemilisele petturlusele eksami- ja arvestustööde sooritamisel. Esiteks, on see eeldatavasti kõige levinum akadeemilise petturluse liik. Teiseks võib arvata, et meditsiinierialade üliõpilaste puhul on akadeemiline petturlus eksami- ja arvestustööde sooritamisel ühiskonna jaoks ohtlikum kui petturlus lõputööde kirjutamisel. Lõputöös uurib üliõpilane süvendatult ühte valdkonda, eksami- ja arvestustööd katavad aga paljusid valdkondi. Meditsiinitöötajal on hilisemas praktilises tegevuses vajalikud teadmised sobivatest ravivõtetest erinevates olukordades. Suurema osas sellistest teadmistest omandab meditsiiniüliõpilane erinevate õppainete raames, samal ajal kui lõputöö süvendab tema teadmisi enamasti vaid ühes valdkonnas. Lisaks on lõputööde juures kõige levinumaks probleemiks plagiaadi kirjutamine (Wilkinson, 2008), mis vaatamata sellele, et tegemist on akadeemiliselt ebaausa tegevusega, arendab siiski ka üliõpilase teadmisi. Eksami- ja arvestustöödel esinevad pettused, näiteks töö mahakirjutamine kaasüliõpilaselt, võivad võimaldada aga saada positiivset hinnet ka väga madala teadmiste tasemega meditsiiniõpilasel. Käesoleva töö uurimisprobleemiks on täpsema teabe puudumine Eesti meditsiinierialade üliõpilaste akadeemilise petturluse põhjuste kohta.

Akadeemilist petturlust mõjutavad samaaegselt üliõpilasega seotud tegurid (näiteks võimed, eetilised tõekspidamised) ja ülikooliga seotud tegurid (näiteks õppejõudude eeskuju, ülikooli poliitika ebaausa käitumisega tegelemisel) (Murdock & Anderman, 2006). Kuna akadeemilise petturluse tegurid ja levimus ülikoolide, teaduskondade ja erialade lõikes erinevad, siis ei pruugi teiste erialade üliõpilaste andmetel saadud uurimistulemused olla üldistavad meditsiinierialade üliõpilastele.

Uurimisprobleemi lahendamiseks on kasu nii kõrgkoolidele kui üliõpilastele. Kõrgkoolidele annavad töö tulemused ülevaate sellest, millised on üliõpilaste seisukohad akadeemilise petturluse kohta ning neid on võimalik kasutada, et töötada välja meetmeid akadeemilise petturluse tõkestamiseks. Üliõpilastele annavad töö tulemused teadmisi akadeemilise petturluse olemusest ja loodetavasti panevad need üliõpilasi veidi rohkem nimetatud probleemi üle mõtlema ja ehk mõjutavad mõnda üliõpilast ka oma käitumist positiivses suunas korrigeerima.

Käesoleva töö eesmärgiks on selgitada välja ühe Eesti kõrgkooli meditsiinieriala üliõpilaste arusaamad akadeemilise petturluse põhjustest, kogemused akadeemilise

petturlusega ning ettepanekud akadeemiliste petturluse vähendamiseks eksamite ja arvestuste sooritamisel.

Järgnevalt antakse ülevaade akadeemilise petturluse olemusest ja võimalustest, põhjustest ja takistamise võimalustest.

1. Akadeemiline petturlus ja selle põhjused

1.1. Akadeemilise petturluse mõiste ja levik

Akadeemilise petturluse all mõistetakse erinevate ebaausate ja keelatud võtete kasutamist akadeemilises tegevuses (Levy & Rakoyski, 2006; Schmelkin et al., 2008). Akadeemilise petturlusega paralleelselt kasutatakse ka mõistet akadeemiline ebaausus, kuid käesolevas töös lähtutakse mõistest „akadeemiline petturlus“ kui eestikeelses teaduskirjanduses ja Eesti kõrgkoolide õppekorralduslikes dokumentides levinumast terminist (vt nt Raudmäe, 2015).

Akadeemilist petturlust määratletakse enamasti kui pettuse kasutamist või keelatud võtete kasutamist õppe- ja teadustöös. Schmelkin jt (2008) järgi on tegemist paljusid erinevaid lubamatuid tegevusi hõlmava mõistega, mille puhul ei ole ülemaailmselt päris ühesugust seisukohta, millised tegevused kuuluvad akadeemilise petturluse alla. Näiteks kui teise isiku poolt kirjutatud töö esitamist enda nime all loetakse enamasti kõikjal akadeemiliseks petturluseks, siis on lahkarvamusi selle kohta, kas ja millises ulatuses peaks olema lubatav sama töö esitamine mitmes erinevas teadmistekontrollis või varasemate aastate eksamiküsimuste ja vastuste kasutamine eksamiks õppimisel. Levy ja Rakoyski (2006) väitel ei seisne akadeemiline petturlus mitte alati keelatud tegevuses enda õppetulemuste parandamise nimel. Selleks võib olla ka kaasüliõpilaste aitamine keelatud võtetega, näiteks kaasüliõpilase keelatud viisil abistamine eksamitööl, teise üliõpilase eest kodu- või lõputöö kirjutamine.

Akadeemilist petturlust määratlevad kõrgkoolid erinevalt ja enamasti tehakse seda loetledes tegevusi, mida peetakse akadeemiliselt ebaausaks. Käesoleva töö uurimisobjektiks olev kõrgkool ei ole oma õppekorralduseeskirjas kasutanud mõistet akadeemiline petturlus, vaid selle asemel loetlenud tegevused, mida käsitletakse üliõpilase vääriru käitumisena. Osa nendest tegevustest on liigitatavad akadeemilise petturluse alla. Nendeks on:

- Õppekorralduslike reeglite eiramine.

- Teadmiste lubamatu vahetamine (nt etteütlemine, mahakirjutamine, teise eest eksami tegemine või teise enda eest eksamile saatmine jms), sealhulgas mittelubatud materjalide kasutamine.
- Iseenda töö uuesti esitamine, kui selle eest on juba ainepunkte saadud.
- Loomevargus (plagiaat), mis on teiste autorite loomingute esitamine oma kirjaliku tööna või selle osana ilma nõuetekohaste viidete ja vormistusega (Õppekorralduseeskiri, 2014).

Schmelkin jt (2008) järgi saab jagada akadeemilise petturluse kaheks kategooriaks: pettused eksamite- ja arvestustööde sooritamisel ning pettused üliõpilaste iseseisvatel töödel. Need kaks pettuste kategooriat erinevad kasutatavate ebaausate võtete poolest. Eksamite ja arvestustööde puhul on tegemist teadmiste kontrolliga, mis reeglina toimub ülikoolis kohapeal piiratud aja jooksul (tänapäeval võib mõnikord toimuda ka veebikeskkonnas). Sellistel juhtudel on pettused peamiselt seotud teadmiste saamisega keelatud allikatest. Enamasti on selleks Kleini ja kolleegide (2007) sõnul keelatud abimaterjalide kasutamine (spikerdamine) või keelatud infovahetus teiste eksamisooritajatega. Nende kõrval on ebaaususe vormideks näiteks eksamiküsimuste kohta ebaausal viisil info hankimine, eksami sooritamine teise isiku nime all ja ka näiteks altkäemaksu pakkumine (Schmelkin et al., 2008).

Kuna akadeemiline petturlus hõlmab paljusid erinevaid tegusid, siis ei peeta neid kõiki oma raskusastmelt võrdväärseteks. Näiteks peavad nii üliõpilased kui õppejõud rasketeks rikkumisteks võõra töö esitamist oma enda nime all ja pettuseid eksamite sooritamiseks. Kergemateks rikkumisteks peetakse üliõpilaste lubamatut koostööd kodutööde tegemisel ja üksikute lõikude viitamata jätmist kirjalikes töödes (Wilkinson, 2008).

Tulenevalt rikkumise tõsidusest on ka sanktsioonid akadeemilise petturluse korral erinevad. Need võivad olla alates hoiatusest kuni eksmatrikuleerimiseni. Eksmatrikuleerimist kasutatakse sagedamini lõputöödega seotud ebaaususe, näiteks plagiaadi puhul (Olafson, Schraw, Nadelson, Nadelson, & Kehrwald, 2013).

Käesolevas töös vaadeldakse üksnes eksamite ja arvestustöödega seotud akadeemilist petturlust. See tähendab, et uurimuse objektiks on näiteks lubamatu teadmiste vahetamine ja keelatud võtete kasutamine eksamite sooritamisel. Seevastu jäävad käesolevast tööst välja näiteks lõputöödes plagiaadi kirjutamisega seotud pettused.

Akadeemiline petturlus on kõrgkoolides laialt levinud nähtuseks. Väga paljud üliõpilased käituvad oma õpingute jooksul mõnes episoodis akadeemiliselt ebaausal viisil ja veelgi rohkem on üliõpilasi, kes teavad mõnda kaasüliõpilast, kes on akadeemiliselt ebaausal viisil käitunud. Rettinger ja Kramer (2009) järgi 73% üliõpilastest on olnud vähemalt ühel

juhul akadeemiliselt ebaausad. De Bruin ja Rudnick (2007) andmetel on 91% üliõpilastest vähemalt korra oma ülikoolis õppimise ajal sooritanud pettuse eksami või arvestustöö sooritamisel.

Kuigi akadeemiline petturlus on eksisteerinud alates kaugest minevikust, on see tänapäeval kasvavaks probleemiks. Sellele aitavad kaasa kõrgharidust omandavate üliõpilaste arvu kasv, muutused üliõpilaste väärtushinnangutes ning tehnoloogia areng, mis muudab mitmesuguste pettuste teostamise lihtsamaks (Whitley & Starr, 2010). Akadeemilise petturluse kasvu kinnitavad ka Brown ja McInerney (2008) uuringu tulemused, kus pikiuurimuse käigus uuriti ärijuhtimise üliõpilaste akadeemilist ebaausust aastatel 1999 ja 2006. Tulemused näitasid, et kõikides akadeemilise petturluse vormides oli toimunud kasv ja et ebaausate võtete kasutamine on muutunud vähem sõltuvaks üliõpilaste keskmisest hindest.

Mitmete võrdlevuuringute tulemused on näidanud, et akadeemilise petturluse levik erineb olulisel määral sõltuvalt õpitavast erialast. On leitud, et insenerierialade üliõpilased käituvad ebaausamalt kui humanitaaralade üliõpilased (Harding, Mayhew, Finelli, & Carpenter, 2007). Yang (2012) järgi ei esinenud aga majandus-, inseneri- ja humanitaaralade üliõpilase seas erinevust akadeemilises petturluses. Erialadevahelised erinevused akadeemilises petturluses ja ebaausas käitumises võivad olla soetud õpilaste motiivide ja võimekusega. Näiteks majanduserialade üliõpilaste suhteliselt kõrget petturluse taset on põhjendatud nende kõrge välise motivatsiooni, karjäärile orienteerituse (Klein et al., 2007). Kõrgest välisest motivatsioonist tingitud soov ka ebapiisavate teadmiste juures head tulemust saavutada ajendab üliõpilasi ebaausal viisil käituma.

Kuigi meditsiinierialade üliõpilaste puhul peetakse akadeemilist petturlust eriti kahjulikuks, näitavad mitmete uuringute tulemused, et akadeemilise petturluse levik meditsiiniüliõpilaste seas on kõrge. Näiteks Taradi, Taradi ja Dogaš (2012) Horvaatia nelja erineva meditsiinkooli üliõpilaste uuring näitas, et 97% nendest on käitunud vähemalt korra akadeemiliselt ebaausalt (kui lugeda ebaausaks käitumiseks kaastudengitel eksamil nende tööde pealt mahakirjutamise võimaldamist). Samal ajal tunnistas umbes 75% uuritud üliõpilastest ka ise teiste eksamitööde pealt mahakirjutamist. Ligikaudu 50% üliõpilastest oli õpingute jooksul käitunud vähemalt kuuel korral ebaausalt. Lupton (2000) on väitnud et akadeemiline petturlus on eriti iseloomulik Kesk- ja Ida-Euroopa üliõpilastele. Selle põhjal võiks Taradi jt (2012) tulemust kõrge akadeemilise petturluse levimuse osas põhjendada uuritava riigi (Horvaatia) valikuga. Siiski näitavad ka teistes riikides tehtud uuringute tulemused akadeemilise petturluse ulatuslikku levikut meditsiiniüliõpilaste seas. Näiteks

Henning jt (2013) uuringu järgi on akadeemiliselt ebaausalt käitunud 91% uuritud Uus-Meremaa meditsiiniüliõpilastest.

Seega saab kokkuvõtteks öelda, et akadeemiline petturlus hõlmab väga mitmesuguste ebaausate võtete kasutamist nii üliõpilaste kirjalikes töödes kui eksami- ja arvutustööde sooritamisel. Kuna petturluse liigid on erinevad, siis ei peeta neid kõiki raskusastmelt võrdseks. Petturluse levik sõltub õpitavast erialast, kuid võib väita, et see on väga paljude erialade õpilaste seas väga levinud tegevus. Võib öelda, et enamus üliõpilasi sooritavad oma õpingute jooksul vähemalt ühe akadeemilise petturluse episoodi.

1.2. Akadeemilise petturluse põhjused

Üliõpilaste akadeemiline petturlus on mõjutatud mitmete erinevate tegurite poolt. Oma osa on selles nii üliõpilasel, õppjõul kui haridussüsteemil. Uuringute tulemused on näidanud, et akadeemiliselt ebaausalt käituvatel üliõpilastel soodustavad petturlust sageli mitu tegurit (Schraw et al., 2007). Kirjanduse põhjal pole võimalik välja tuua ühte peamist põhjust, miks üliõpilased ebaausal viisil käituvad. Selle asemel on kohasem vaadatamitmeid ebaausat käitumist mõjutavaid tegureid ühtse mudeli raames.

Üheks selliseks on Mudrock ja Andreman (2006) koostatud mudel, mille kohaselt mõjutavad üliõpilaste käitumist üliõpilase eesmärgid, ootused eesmärgi täitmiseks ja hinnang eesmärgi täitmisega seotud kuludele. Seega küsivad üliõpilased esmalt endilt: „Mida ma soovin saavutada?“, seejärel „Kas ma suudan seda?“ ja viimasena „Millised on kulud?“ Kõikide nende küsimuste vastused mõjutavad üliõpilase akadeemilist ausust või ebaausust ning nendega on seotud mitmed akadeemilist petturlust mõjutavad tegurid (vt tabel 1).

Tabel 1. Üliõpilaste akadeemilist petturlust mõjutavad tegurid (Murdock & Andreman, 2006)

Eesmärgid	Ootused eesmärgi täitmiseks	Hinnang eesmärgi täitmisega seotud kuludele
Motivatsioon (sisemine ja väline)	Teadmiste tase Kognitiivne võimekus	Pettuse avastamise tõenäosus
Intra- ja interpersonaalsed eesmärgid	Õpioskused Enesetõhusus	Sanktsioonid pettuse avastamisel
Väärtushinnangud	Õppekoormus	Kaasinimeste suhtumine petturlusse
Väline surve eesmärkide saavutamiseks	Õppimiseks kasutada olev ajaressurss	Isiklik süütunne Moraalsed väärtused

Varasemate uuringute tulemused on näidanud, et üliõpilased võivad olla motiveeritud nii sisemisest motivatsioonist (soov omanda oskuseid ja teadmisi, huvi õpitava aine vastu) kui välimisest motivatsioonist (soov saada heade õppetulemuste eest tunnustust, edestada teisi üliõpilasi). Sisemiselt motiveeritud üliõpilased tunnevad õpitava vastu sügavat huvi ning soovivad ennast arendada ning eksamite ja arvestuste hinded ei ole neile kõige tähtsamad. Teine osa üliõpilasi (väliselt motiveeritud) on ajendatud peamiselt headest õppetulemustest ning nende jaoks ei ole nii oluline, milliseid teadmisi nad õpingute käigus omandavad (Bogler & Somech, 2002; Rettinger & Kramer 2009; Tsang & Liu, 2012). Samuti mõjutavad akadeemilist petturlust ootused eesmärgi saavutamiseks, mis kujunevad üliõpilastel sõltuvalt oma võimetest, õppeaine raskusest, õppejõudude pedagoogilistest võimetest ja üliõpilase pingutusest õppimisel. Enne teadmiste kontrolli kujuneb üliõpilasel hinnang tõenäosusele, kui võrd nad suudavad ausal või ebaausal viisil käitudes oma eesmärgi saavutada. Seega kui üliõpilane tajub, et eksamiküsimused on ilmselt liiga keerulised ja/või kui ta ei ole eksamiks valmistunud, siis ta võib hinnata, et ausal viisil on vähe lootust soovitud eksamitulemuse saavutamiseks (Bing et al., 2012; Bispin, Patron, & Roskelley, 2008; Brown & McInerney, 2008; Olafson et al., 2013). Ebaausa käitumise kuludeks on sellele järgnevad sanktsioonid (negatiivne eksamihinne, eksmatrikuleeriimine), kaaslaste ja õppejõudude halvaks panu, süütunne ebaausa käitumise pärast. Kui üliõpilane tajub, et ebaausa käitumise kulud on kõrgemad, siis vähendab see tema soovi akadeemiliseks petturluseks (Bing et al., 2012; Stephens & Nicholson, 2008; Wowra, 2007).

Üliõpilaste eesmärgid tulenevad nende motivatsioonist. Mudrocki ja Andreman (2006) mudeli järgi on suurem tõenäosus akadeemiliseks petturluseks üliõpilastel, kes on rohkem ajendatud välisest motivatsioonist, kes hindavad, et nad ausalt käitudes ei suuda oma eesmärgi saavutada ja kelle jaoks ebaausal viisil käitumise kulud on madalad. Akadeemiline petturlus võib olla üliõpilase jaoks teadlik ja kaalutletud valik oma eesmärkide saavutamisel.

Empiiriliste uuringute tulemused on kinnitanud seisukohta, et akadeemilist petturlust esineb rohkem üliõpilastel, kelle on tugevam väline motivatsioon (Rettinger & Kramer 2009). Van Yrpen, Hamstra ja Van der Klauw (2011) uuring näitas, et ebaausamalt käituvad üliõpilased, kes seavad endale eesmärgi, kus nad võrdlevad ennast teiste üliõpilastega. Selle põhjal võib väita, et ebaausal viisil käituma ajendab rohkem soov saavutada teistest üliõpilastest paremaid tulemusi kui soov saavutada intrapersonaalseid eesmärgi.

Seevastu üliõpilase huvi õpitava aine suhtes vähendab akadeemilise ebaaususe ohtu. Üliõpilaste huvi õppeaine suhtes on seotud üliõpilase sisemise motivatsiooniga: kui aine

tundub huvitav, siis peab üliõpilane tähtsamaks teadmiste omandamist ja tulemuse saavutamise iga hinna eest ei ole enam nii tähtis (Schraw et al., 2007).

Akadeemilist petturlust esineb rohkem tudengitel, kellel on kõrghariduse omandamise eesmärk tugevamalt seotud tulevase karjääri ja sissetuleku teenimisega (Bogler & Somech, 2002; Tsang & Liu, 2012). Samuti kalduvad ebaausal viisil käituma rohkem üliõpilased, kes ei ole endale kõrghariduse osas selgeid eesmärke seadnud või keda motiveerivad kõrgkoolis õppima üliõpilasstaatus ja sellega seonduv sotsiaalne pool (Bogler & Somech, 2002). Akadeemilist petturlust soodustavateks teguriteks võib pidada ka materiaalsete väärtuste domineerimist üliõpilase väärtushinnangutes. Sellised üliõpilased võivad olla rohkem meelestatud vahendeid valimata edu saavutama (Jordan, 2003).

Akadeemilist petturlust võib soodustada väline surve häid tulemusi saavutada. Kui üliõpilase lähikonnas on inimesed, kes eeldavad üliõpilaselt edu saavutamist ning kui üliõpilastele on nende inimeste tunnustus tähtis, siis see võib soodustada akadeemilist petturlust (Montuno et al., 2012). Surve iga hinna eest häid tulemusi saavutada võib tuleneda ka üliõpilaste vanematelt (Batoool, Abbas, & Naeemi, 2011). Vanemad võivad olla näiteks õpingute finantseerijateks ja soovivad, et üliõpilane kindlasti suudaks kõrgkooli läbida.

Lisaks on varasemad uuringud näidanud, et ebaausa käitumise tõenäosus on seotud üliõpilaste võimekuse ja teadmiste tasemega. Petturlikult kalduvad käituma üliõpilased, kes hindavad oma teadmisi või kognitiivset võimekust teistest üliõpilastest madalamaks (Bing et al., 2012; Rettinger & Kramer, 2009). Jurdi, Hage ja Chow (2011) tulemuste järgi on akadeemiliselt ebaausatel üliõpilastel madal enesetõhusus. Samuti on mitmete uuringute (nt Bispin et al., 2008; Brown & McInerney, 2008; Olafson et al., 2013) tulemused näidanud, et akadeemiline petturlus on seotud õppe edukusega. Õppe edukust iseloomustatakse kõige sagedamini keskmise hindega ning on tuvastatud negatiivne seos keskmise hinde ja akadeemilise petturluse leviku vahel. Üliõpilaste akadeemilist petturlust on seostatud ka madalate akadeemiliste oskustega. Rohkem on seda seisukohta välja toodud iseseisvate kirjalike töödega seotud pettuste korral, mille puhul on plagiaadi põhjuseks sageli oskamatus teaduskirjandusega töötada ja korrektselt viidata (Batane, 2010; Jackson, 2006).

Siiski võivad akadeemiliselt ebaausalt käituda ka väga võimekad üliõpilased, seda juhul kui nende jaoks on õppetulemused väga olulised. Kuigi nende jaoks ei ole olulist ohtu, et nad ei suudaks eksameid sooritada, võivad nad ikkagi ebaausaid võtteid kasutada, et igal juhul võimalikult kõrge hinne saada (Rinn, Boazman, Jackson, & Barrio, 2014).

Akadeemilise petturluse riskiteguriks võib pidada ka üliõpilase madalat kohusetundlikkust. Üliõpilased, kellel on probleeme õppimisele keskendumisel ja enese

pingutamisele sundimisel, võivad leida ebaausate võtete kasutamisest lihtsa lahenduse soovitud tulemuse saavutamiseks (De Bruin & Rudnick, 2007). Seevastu vähendavad akadeemilise petturluse riski paremad õpioskused, mis aitavad kaasa teadmiste omandamisele ja suurendavad üliõpilaste enesekindlust teadmiste kontrollil (Jurdi et al., 2011).

Lisaks eelpootodule võib akadeemilist petturlust soodustada õpilaste ajapuudus eksamiteks valmistumisel. See võib olla tingitud suurest õppekoormusest, kuid ka üliõpilaste suutmatusest aega planeerida. Samuti võib ajapuudus eksamiteks valmistumisel tuleneda sellest, et üliõpilasel on teised tegevused prioriteetsemad. Näiteks on täheldatud akadeemilise petturluse kõrget levikut tudengite seas, kes kõrgkoolis õppimise kõrval töötavad (McCabe, Butterfield, & Trevino, 2006). Õppimise kõrval töötamine vähendab õppimiseks jäävat ajaressurssi ja võib seega soodustada akadeemilist petturlust.

Ebaaus käitumine sõltub ka konkreetse õppeainega seotud teguritest. Isegi siis, kui tegemist on võimeka üliõpilasega, võib ta juhul, kui ta tajub eksamitööd liiga raskena või tunneb, et ta ei ole piisavalt eksamiks valmistunud, ikkagi valida pettuse. Mõnikord võib üliõpilane jõuda seisukohale, et pettus on ainsaks viisiks soovitud tulemuse saavutamiseks (De Bruin & Rudnick 2007).

Üliõpilaste akadeemilist petturlust mõjutavad üliõpilaste hinnangud ebaausast käitumisest saadavatele akadeemilise petturluse kuludele. Osa nendest kuludest on tingimuslikud, st need realiseeruvad ainult siis kui ebaaus käitumine avastatakse, mis tähendab, üliõpilase hinnang ebaausa käitumise kuludele sõltub ebaausa käitumise avastamise tõenäosusest ja petturluse avastamise korral rakendatavatest sanktsioonidest. Seega mõjutavad akadeemilist petturlust ülikoolipoolsed meetmed ebaausa käitumise avastamiseks ja ebaausalt käitunud üliõpilaste kohtlemine ülikooli poolt (Mudrock & Andreman, 2006).

Mida tõhusamaid meetmeid rakendatakse, seda suuremana tajuvad üliõpilased tõenäosust vahele jääda. Kontrollmeetmete rakendamine on eriti oluline vähendamaks akadeemilist petturlust tugeva välise motivatsiooniga üliõpilaste seas (Davy, Kincaid, Smith, & Trawick, 2007). Üliõpilase kalduvust ebaausal viisil käituda võivad mõjutada täpsete reeglite väljatöötamine ausa/ebaausa käitumise kohta ja nende kommunikeerimine üliõpilastele (näiteks ülikooli aukoodeksi, õppeainete juhendmaterjali kaudu). Need annavad üliõpilastele mõista, et ülikool pöörab tähelepanu akadeemilisele aususele (Bing et al., 2012). Akadeemilist petturlust aitab ära hoida, kui ülikool suhtub üliõpilastesse lugupidamisega, näiteks kui pakutav õpe vastab üliõpilaste ootustele, kui üliõpilasi informeeritakse õigeaegselt ja täpselt õppekorraldusest ja kui üliõpilane tajub, et ülikool peab oma lubadustest kinni (Schraw et al., 2007).

Juhul, kui üliõpilasel on tõenäosus ebaausa käitumisega vahele jääda, kuid kui sellele ei järgne üliõpilast piisavalt mõjutavaid sanktsioone, siis võib see ikkagi soodustada akadeemilist petturlust. Ka siis kui koolipoolne poliitika reeglite rikkujatega ei ole järjekindel, võib see tekitada ebaausalt käituvates üliõpilastest lootust, et õnnestub tõsisematest sanktsioonidest pääseda (Lee, 2009).

Akadeemilist petturlust mõjutab ka kaasõpilaste käitumine. Błachnio ja Weremko (2011) on eksperimentidega tõestanud, et üliõpilased kasutavad teadmiste kontrollil keelatud võtteid sagedamini kui nad näevad, et kaasõpilased käituvad samuti ebaausalt. Ka Jurdi jt (2011) ning McCabe jt (2006) on jõudnud tulemusele, et kaasõpilaste ebaaus käitumine soodustab akadeemilist petturlust. Üliõpilaste seas võib akadeemiline petturlus kujuneda normiks ning seetõttu ei pruugigi üliõpilane enam teadvustada tegevuse keelatus ja ebaeetilisust.

Ülikool võib oma tegevusega akadeemilist petturlust soodustada kui koolis seatakse esikohale heade õppetulemuste saavutamine. Näiteks seatakse stipendiumide saamine sõltuvusse keskmisest hindest, koostatakse üliõpilaste pingeridasid õppetulemuste järgi või kui õppejõud pidevalt rõhutavad heade õppetulemuste olulisust (Montuno et al., 2012). Samal ajal, kui ülikoolides pakutav õpe tekitab sügavamalt huvi õpetatava materjali sisu vastu, siis see vähendab akadeemilise petturluse esinemist (Schraw et al., 2007). Ülikoolide poolt pakutava ja üliõpilaste ootuste vahelise parema kooskõla saavutamisele võivad kaasa aidata üliõpilaste huvide arvestamine õppekavade koostamisel ja õpetatavate teemade valikul, samuti õppekavade parem tutvustamine, et üliõpilased sattuksid õppima enda huvidele ja võimetele paremini vastavaid erialasid (Taylor et al., 2007). Õppe sisu suhtes huvi tekitamises on kahtlemata oluline roll õppejõududel, kes õppetööd läbiviivad.

Teine osa akadeemilise petturluse kahjustest üliõpilase jaoks on sellised, mis ei sõltu pettuse avastamisest. Üheks nendest on süütunne, mida üliõpilane akadeemiliselt ebaausalt käitudes tajub. Seda kogeb üliõpilane ka siis kui ebaausat käitumist ei avastata. Süütunnet aitavad vähendada aga mitmesugused põhjendused, millega üliõpilased enda käitumist õigustavad. Nendeks võivad olla näiteks ajapuudus, õppematerjali suur maht ja keerukus või eksamitulemuse eriti suur olulisus (näiteks olukorras, kus ebaõnnestumine tähendaks tasuta õppekohalt väljalangemist või stipendiumist ilma jäämist) (Smith, Derrick, & Manakyan, 2012). Vastavasisulise uuringu tulemused on näidanud, et petturlikult kalduvad rohkem käituma üliõpilased, kes suudavad ebaausat käitumist enda jaoks põhjendada ja viia seda seeläbi kooskõlla enda moraalsete väärtustega (Stephens & Nicholson, 2008).

Wowra (2007) järgi tegelevad akadeemilise petturlusega rohkem üliõpilased, kes pööravad vähem tähelepanu oma moraalsele identiteedile. Neile on iseloomulik vähem mõelda oma tegude tagajärgede ja eetilise üle. Pettuse eitamine on osadel üliõpilastel toimetulekustrateegiaks ebaausa käitumisega kaasneva süütundega (Olafson et al., 2013). Akadeemiliselt ebaausatel üliõpilastel esineb rohkem antisotsiaalset käitumist, näiteks valetamine, petmine, varastamine, agressiivne käitumine, narkootikumide tarbimine (Wowra, 2007). Akadeemiliselt ebaausad üliõpilased on impulsiivsusele kalduvad, neil on keerulisem oma käitumist kontrollida (Anderman, Cupp, & Lane, 2009).

Seevastu käituvad akadeemiliselt ausamal viisil üliõpilased, kes mõtlevad rohkem oma tegude tagajärgedele ning kelles ebaaus käitumine tekitab rohkem süütunnet. Conroy ja Emerson (2004) ja uuringu tulemused on näidanud, et usulistele väärtustele rohkem tähelepanu pööravad üliõpilased kalduvad vähem akadeemilisele petturlusele.

Akadeemiline petturlus võib olla osade tudengite jaoks ka põnevust tekitav, kus pettuse keelatus võib muuta selle ahvatlevaks. Akadeemilist petturlust esineb rohkem üliõpilaste seas, kes otsivad uusi kogemusi ja elamusi (DeAndrea, Carpenter, Shulman, & Levine, 2009). Üliõpilased, kellel on suurem julgus võtta riske, suudavad kergemini taluda ebaausa käitumisega kaasnevat pinget ja hirmu vahelejäämise ees (De Bruin & Rudnick, 2007).

Harjumus ebaausalt käituda ja suhtumine akadeemilisesse petturlusse kujunevad sageli välja enne ülikooli õppima asumist. Ka keskkoolis on ebaausate võtete kasutamine laialt levinud. Sealjuures on üliõpilastel, kes käitusid ebaausal viisil keskkoolis, suurem tõenäosus jätkata akadeemilist petturlust kõrgkoolis. Petturluse edasikandumist keskkoolist kõrgkooli võib seostada väärtushinnangute, et eksamil petmine on aktsepteeritav, kujunemisega. Samuti arenevad aja jooksul üliõpilasel ebaausate võtete kasutamise oskused, mis tõttu väheneb tõenäosus ebaausa käitumisega vahelejäämiseks. Seetõttu juba keskkoolis akadeemilise petturlusega tegelenud üliõpilased võivad tõenäoliselt käituda akadeemiliselt ebaausal viisil ka kõrgkoolis (Harding et al., 2007). Ebaausa käitumise muster võib areneda ja süveneda ka ülikoolis õppimise aja jooksul. On leitud, et pärast esimeste akadeemiliste pettuste toimepanekut suureneb akadeemilise ebaausa käitumise tõenäosus edaspidiseks (Davy et al., 2007).

Eeldades, et akadeemiline petturlus aja jooksul süveneb võiks arvata, et kauem ülikoolis õppinud üliõpilaste seas esineb ebaausust rohkem kui nooremate üliõpilaste seas. Empiirilised uuringud on selle kohta andnud vastukäivaid tulemusi. Näiteks ei ole leitud erinevusi akadeemilises petturluses esmakursuslaste ja vanemate üliõpilaste vahel (Harding et

al., 2007; Henning et al., 2013). Yang (2012) tulemuste järgi esineb magistriõppe üliõpilastel võrreldes doktoriõppega rohkem akadeemilist petturlust. McCabe jt (2006) võrdlesid bakalaureuse- ja magistriõppe üliõpilasi majanduse erialal ning leidsid, et magistriõppes esineb ebaausat käitumist rohkem.

Üliõpilased kalduvad akadeemiliselt ebaausat käitumist jätkama ka pärast kõrgkooli lõppu, sest on leitud, et ebaausalt käitunud üliõpilased, kasutavad tõenäoliselt ebaausaid võtteid oma hilisemas tööalases karjääris (Carpenter, Harding, Finelli, & Passow, 2004). Sellise seaduspära esinemist meditsiinierialade üliõpilastel võib pidada murettekitavaks. Arvestades, et meditsiini valdkonnas võib ebaaus käitumine põhjustada patsientidele tervisekahju ning õhnestada elanike usaldusväärust meditsiinisüsteemi suhtes, muudab see meditsiinierialade üliõpilaste praktilise töö ohtlikuks.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et üliõpilaste akadeemilisel petturlusel on mitmeid erinevaid põhjuseid. Akadeemiline petturlus on üliõpilase jaoks vahend millegi saavutamiseks ning seetõttu mõjutavad seda üliõpilase eesmärgid õppimise osas ning võimalused eesmäärke ausalt või ebaausalt saavutada. Samuti on olulised petturlusega seotud kahjud üliõpilase jaoks, näiteks vahelejäämise puhul rakendatavad sanktsioonid või ebaausast käitumisest põhjustatud süütunne.

1.3. Akadeemilise petturluse vähendamise võimalused

Varasemates uurimustes (Lee, 2009; McCabe et al., 2006, Scanlan, 2006) on välja toodud mitmeid võimalusi akadeemilise petturluse vähendamiseks ning oma panuse saavad siin anda õppejõud, kõrgkoolid ja ka üliõpilased ise. Petturlus võib väheneda kui üliõpilased hakkavad tajuma, et neil on pettuse sooritamiseks vähem kasu või rohkem kahju. Õppejõududel ja koolidel on võimalik vähendada petturlikust käitumisest saadavat kasu, näiteks koostada eksamitöid selliselt, et keelatud abimaterjalide kasutamine ei saaks anda üliõpilasele eelist (Scanlan, 2006). Eesti õpetajakoolituse üliõpilaste seisukohtade kohaselt aitaks petturlust vähendada kui õppejõud suudaksid üliõpilasi rohkem motiveerida ning kui õpetatava materjali maht oleks väiksem, siis võiks see samuti aidata pettusi vähendada. Samuti aitaks petturluse vähenemisele kaasa olukord, kus üliõpilased paremini mõistaksid õppejõudude ootuseid, mistõttu oleks üliõpilastel kergem neid ootuseid ausal viisil täita. Sellisel juhul tajuksid õpilased rohkem, et nad suudavad soovitud õppealased eesmärgid täita akadeemiliselt ausal viisil käitudes ning väheneks vajadus pettuse sooritamiseks (Raudmäe, 2015).

Akadeemiline petturlus võib väheneda kui üliõpilaste väärtushinnangud takistaksid neil rohkem ebaausal viisil käituda. Sellisel juhul nad tunneksid ebaausa käitumise tagajärjel rohkem süütunnet, ka siis kui pettust ei avastata. Lee (2009) väitel on akadeemilise petturluse vähendamisel oluline, et üliõpilastele selgitakse, miks selline käitumine vale ja kahjulik on. Scanlan (2006) järgi on osades ülikoolides esmakursuslastele ainekursused, milles õpetatakse akadeemiliselt ausa käitumise põhimõtteid. Kui tekitada üliõpilases veendumus, et ebaaus käitumine on talle endale kahjulik, siis on see aluseks ebaaususe vähendamisele.

Üliõpilaste soovile ebaausal viisil käituda aitab kaasa üliõpilaste ja õppejõudude ning ülikooli vahel suurema vastastikuse usalduse tekitamine. Kui üliõpilastel on õppejõudude suhtes rohkem usaldust, siis on neil vähem soovi ebaausalt käituda, sest nad tajuvad seda usalduse rikkumisena (Lee, 2009). Akadeemilise petturluse vähendamisel on oluline akadeemilist ausust soosiva kultuuri ja õhkkonna loomine. Kõrgkoolid on koostanud kirjalikke dokumente (akadeemiline aukodeks, õppekorralduseeskiri jne), milles on määratletud üliõpilaste ja õppejõudude ausa ja eetilise käitumise põhimõtted (Bing et al., 2012). Empiiriliste uuringute tulemused on näidanud, et kõrgkoolides, kus kehtivad aukodeksid, esineb akadeemilist petturlust 25-50% vähem võrrelduna ülejäänud kõrgkoolidega (Scanlan, 2006). Kasu võib olla ka sellest, kui aukodeksi põhimõtteid tuletatakse üliõpilastele meelde enne eksami sooritamist või oleks sellekohane meeldetuletus lisatud eksamitööle (Arhin, 2009).

Petturlust vähendab ka see, kui õppejõud näitaksid üliõpilastele, et nad peavad eksameid oluliseks. Kui näiteks õppejõud kasutab samasid küsimusi mitmel järjestikusel eksamil, siis võivad üliõpilased tajuda seda kui õppejõu hoolimatust ja ükskõiksust akadeemilisse petturlusse, mis julgustab neid ebaausalt käituma (McCabe et al., 2006)

Kuna akadeemilist petturlust esineb rohkem väliselt motiveeritud ning tulemusest ajendatud üliõpilastel, siis võib ebaausat käitumist vähendada üliõpilastes õpetatava teema suhtes sügavama huvi tekitamine. Kui õppejõud suudavad panna üliõpilasi tundma huvi õppeaine sisu suhtes, siis võib eksamihinne muutuda nende jaoks vähem oluliseks, mis omakorda vähendab pettuse võimalust (Scanlan, 2006).

Kuna ilmselt jääb alati olema üliõpilasi, kelle väärtushinnangud lubavad akadeemilise petturlusega tegeleda, siis ei ole ülikoolide aukodeksite koostamine ja teised üliõpilaste väärtushinnangute muutmisele suunatud meetodid akadeemilise petturluse vähendamisel piisavad. Ka aukodeksite juures on oluline, et neid praktikas rakendataks. Seetõttu peavad kõrgkoolid tegema tööd selle nimel, et õppejõud ja muu personal tegeleksid järjekindlalt ebaausa käitumise ennetamisega, avastamisega, sellest teadaandmisega ja sobivate

sanktsioonide rakendamisega ebaausal viisil käituvate üliõpilaste suhtes (Olafson et al., 2014). Õppejõududel on võimalik vähendada akadeemilist petturlust kui kujundatakse välja ühtsed praktikad, kuidas üliõpilaste isikusamasust kontrollida enne eksameid ja arvestustöid (Raudmäe, 2015).

Seega eeldab akadeemilise petturlusega võitlemine, et kõrgkoolid tegeleksid aktiivselt ebaausa käitumise avastamisega. Ebaausat käitumist eksamitel ja arvestustöödel on võimalik tulemuslikumalt avastada kui esiteks toimuvad need sellises keskkonnas, mis takistab ebaausat käitumist, näiteks üliõpilaste paiknemine selliselt, et üksteiselt mahakirjutamine on võimatu, traadita andmeside mittevõimaldamine eksamiruumis. Teiseks on vajalik ka üliõpilaste pidev visuaalne jälgimine eksami- või arvestustöö ajal. Üliõpilaste jälgimise hõlbustamiseks on võimalik kasutada mitut järelvaatajat eksamiruumis või videokaameraid (Faucher & Caves, 2009; Raudmäe, 2015). McCabe jt (2006) leiavad, et õppejõud peaksid vähendama petturliku käitumise võimalusi läbi eksamite korraldusliku poole, näiteks tuleks kehtestada praktika, et õpilastel ei oleks võimalik abimaterjale ja kommunikatsioonivahendeid eksamiruumi kaasa võtta. Samuti Arhin (2009) on meditsiinieriala üliõpilaste akadeemilise petturluse uuringu põhjal järeldanud, et ülikoolid peaksid olema loovad leidmaks lahendusi, kuidas pettuseid eksamiruumis võimalikult palju ennetada ja avastada. Koolid peavad jälgima üliõpilaste käitumist pettuste osas ning uute pettuste liikide korral koheselt töötama välja vastumeetmed.

Kui õppejõud avastab ebaausa käitumise, siis peab ta selle korral ka sanktsioone rakendama. Seetõttu on kõrgkoolidel oluline pöörata tähelepanu sellele, et õppejõud oleksid selliste sanktsioonide rakendamisel järjekindlad (Scanlan, 2006). Raudmäe (2015) järgi arvavad Eesti üliõpilased, et õppejõud peaksid akadeemilise petturluse avastamise korral olema sanktsioonide rakendamises rangemad. Vastasel juhul jääksid sanktsioonid ähvarduseks, mis tegelikkuses ei realiseeru ning üliõpilased võivad tajuda, et ebaausal viisil käitumine on neile ohutu.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et akadeemilise petturluse tõkestamisel on võimalik kasutada mitmeid vahendeid. Koostoimes peavad need tagama, et üliõpilastel oleks võimalikult vähe põhjust akadeemilise petturlusega tegeleda. Tuleks tekitada olukord, kus üliõpilased tajuksid, et nad suudavad oma eesmärgi täita ausal viisil käitudes ning petturlus oleks nende jaoks ebasoovitav, sest üliõpilaste väärtushinnangud ei luba seda teha ning pettuse avastamise tõenäosus on kõrge ja pettuse korral rakendavad sanktsioonid ranged.

Käesoleva töö eesmärgiks on selgitada välja ühe Eesti kõrgkooli meditsiinieriala üliõpilaste arusaamad akadeemilise petturluse põhjustest, kogemused akadeemilise

petturlusega ning ettepanekud akadeemiliste petturluse vähendamiseks eksamite ja arvestuste sooritamisel.

Uurimisküsimusteks on:

1. Missugused on meditsiinierialade üliõpilaste seisukohad akadeemilise petturluse põhjustest eksamite ja arvestuste sooritamisel?
2. Millisel viisil on meditsiinierialade üliõpilased endi sõnul akadeemiliselt ebaausalt käitunud eksamite ja arvestuste sooritamisel?
3. Mida tuleks meditsiinierialade üliõpilaste arvates ette võtta, et akadeemilist petturlust eksamite ja arvestuste sooritamisel vähendada?

2. Metoodika

2.1. Valim

Kavandatud uurimuses on oluline, et inimesed mõtestavad oma sotsiaalset maailma ning väljendavad vahetult selle tulemusi iseendale ja teistele. Tuginedes Laherannale (2008) tegeldakse kvalitatiivsetes uuringutes inimeste isikliku ja sotsiaalse kogemuse uurimise, kirjeldamise ja tõlgendamise ning püütakse mõista väikese arvu osalejate maailmavaadet.

Uurimuses on kasutatud eesmärgipärast valimit (Guarte & Barrios, 2006.) Valimi moodustamise kriteeriumiks oli üliõpilaste õppimine ühes Eesti meditsiinilist haridust andvas kõrgkoolis vähemalt teisel aastal rakenduskõrgharidusõppes, et uuringus osalejad omaksid meditsiiniõpingute kogemust ja sellekohast informatsiooni.

Uuritavate leidmiseks pöörduiti kriteeriumitele vastavate meditsiinitudengite poole, kes andsid omakorda soovitusi järgmiste kriteeriumitele vastavate uuritavate leidmiseks. Potentsiaalsete uuringus osalejate poole pöörduiti e-kirja teel. Kontakteeruti kümne valimisse sobiva meditsiiniüliõpilasega, kellest neli ei olnud nõus uuringus osalema. Peamisteks põhjusteks loetleti teema ebameeldivust ja ajapuudust.

Kokku osales intervjuudes kuus üliõpilast, neli nais-ja kaks meessoost. Uuringus osalejate nimed, samuti intervjuude ajad ja kohad on intervjuueeritavate isikuandmete kaitsmise eesmärgil muudetud. Viis uuringus osalenud üliõpilast olid meditsiinieriala kolmandal kursusel ja üks, meessoost üliõpilane, teisel kursusel.

2.2. Andmete kogumine

Andmekogumismeetodina kasutati poolstruktureeritud intervjuud. Laheranna (2008) soovitude kohaselt on intervjuul teiste andmekogumismeetodite ees eeliseid, milleks on paindlikkus ning võimalus vastavalt olukorrale ja vastajale reageerida.

Intervjuu kava koostamisel lähtuti varasematest uurimustest ja töö teoreetilisest osast (Carpenter, Harding, Finelli, & Passow, 2004; Harding et al., 2007; Henning et al., 2013, Lee, 2009; McCabe et al., 2006; Schmelkin et al., 2008; Scanlan, 2006) ja bakalaureusetöö eesmärgist. Küsimusi koostades jälgiti, et kõik uurimisküsimused saaksid intervjuu küsimustega vastused. Intervjuu kava jaotub vastavalt uurimisküsimustele nelja teemaplokki.

1. Küsimused akadeemilise petturluse olemuse kohta (näiteks, Mis on akadeemiline petturlus? Millised tegevused kuuluvad akadeemilise petturluse alla?).
2. Küsimused akadeemilise petturlusega seotud kogemuste kohta (näiteks, Millised on olnud kokkupuuted akadeemilise petturlusega? Milliseid petturluse vorme ollakse näinud kasutamas või teatakse, et kaasüliõpilased on teinud/kasutanud? Mis vormis petturlust olete ise sooritanud? (eksami- ja arvestustööde kontekstis)).
3. Küsimused akadeemilise petturluse põhjuste kohta (näiteks, Millised põhjused akadeemilise petturlusega seoses tulenevad üliõpilasest endast ja millised ülikoolist ja õppejõududest?).
4. Küsimused akadeemilise petturluse vähendamise võimaluste kohta (näiteks, Mida saavad teha üliõpilased ise ning mida õppejõud ja ülikool, et akadeemiline petturlus üliõpilaste seas väheneks?).

Lisaks esitati täiendavaid ja täpsustavaid küsimusi vastavalt intervjuu kulgemisele. Täpsem intervjuu kava on esitatud lisa 1.

Esmalt viidi läbi prooviintervjuu. Prooviintervjuu andis uuringu läbiviijale võimaluse kogeda intervjuu läbiviimist ja harjutada küsimuste esitamist. Prooviintervjuu juures viibis ka kolmas isik, kelle ülesandeks oli jälgida ja teha märkmeid intervjuueerija tegevuse kohta. Samuti kontrolliti, kuivõrd intervjuu küsimused võimaldavad saada vastuseid uurimisküsimustele. Intervjuuks kavandatud aeg oli 1 tund, kuid prooviintervjuu kestis vaid 15 minutit. Toimunu üle reflekteerides jõuti arusaamisele, et intervjuu küsimuste kava vajab olulist täiendamist. Eeltoodut arvesse võttes vaadati üle küsimuste sõnastus ja koostati juurde täiendavaid põhiküsimusi ja lisaküsimusi. Näiteks „Milline on Sinu arusaam akadeemilisest petturlusest?“ , „Kuidas akadeemilise petturluse kogemus on mõjutanud Sinu

väärtushinnanguid?” „Kuidas akadeemilise petturluse kogemus on mõjutanud Sinu õppimist?“, „Kuidas Sa ennast tundsid kui kaasõppija akadeemiliselt petturluselt avastati?”

Iga järgneva uuritavaga pöörati enam tähelepanu intervjuu juhtimisele. Vajadusel muudeti küsimuste järjekorda ja esitati lisaküsimusi. Näiteks „Kuidas Sa ennast tundsid akadeemilist petturlust sooritades?” „Kuidas Sa ennast tundsid, kui kaasüliõpilane akadeemilist petturlust sooritas?”. Kaks küsimust tõsteti ette poole ja seitse küsimust liideti juurde. Kuna intervjuu kavas viidi sisse olulisi muudatusi, otsustati prooviintervjuu andmeid uurimuse põhiandmete hulka mitte arvata.

Uuringus osalejatega lepiti kokku intervjuude toimumise ajad ja kohtumise kohad. Intervjuudeks planeeriti aega poolteist tundi ja intervjuu salvestati mobiiltelefoniga, kasutades Smart Voice Recorder mobiilirakendust. Kõik intervjuueeritavad olid salvestamise vajalikkusest teadlikud ja neile tutvustati ka konfidentsiaalsuse tagamise reegleid ning isikuandmete igakülgset kaitset. Uuritavaid julgustati küsimustele vastama just nii, nagu nad arvavad, rõhutades, et uurimuse eesmärgist tulenevalt on nende isiklikud seisukohad väga olulised.

Ajavahemikul jaanuar – veebruar 2016, viis töö autor läbi intervjuud kuue Eesti meditsiinieriala üliõpilasega. Kõige lühem intervjuu kestis 47 min ja kõige pikem 1 tund ja 6 minutit.

2.3. Andmete analüüs

Andmete analüüsil kasutati kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi. Laherand (2008) on öelnud, et just induktiivses lähenemises andmeanalüüsile tuleb kõige paremini esile kvalitatiivse sisuanalüüsi üks tugevusi- uurimuses osalejate maailma mõistmine ja nende tõlgenduste ning tähendussüsteemide uurimine. Andmeid analüüsiti *QCAmap* andmetöötlusprogrammi abil, mis on kvalitatiivse sisuanalüüsi jaoks loodud tarkvara. Andmete analüüs koosnes: intervjuu transkribeerimisest, kodeerimisest ja kategooriate moodustamisest.

Andmete analüüsimise esimene etapp oli helifaili tekstiks muutmise, milleks kasutati veebipõhist transkriptsiooniprogrammi <http://bark.phon.ioc.ee/webtrans/>. Eestikeelne transkribeerimistarkvara on väljatöötatud TTÜ Küberneetika Instituudi foneetika- ja kõnetehnoloogia laboris ja kõne-tekstiks mootorit saab kasutada ajakulu vähendamiseks. Transkriptsiooniprogramm ei muutnud kogu teksti sisu arusaadavaks ja jättis transkriptsioonidesse lünkasid, mistõttu tuli salvestisi ülekuulata ja transkriptsioone täiendada. Intervjuud pandi kirja võimalikult täpselt helifaililt kuuldu põhjal, mistõttu ei ole

transkribeeritud tekstis jälgitud kõiki õigekirjareegleid. Transkribeerimise kiirus olenes sellest, kui võrd kvaliteetne oli transkribeerimistarkvaraga töötlemise järgselt saadud transkriptsioon. Kokku kulus transkribeerimisele ligikaudu 42 tundi, millele lisandus korduv teksti läbilugemine, mis andis uuringu läbiviijale võimaluse olla tekstiga rohkem seotud. Transkribeeritud teksti oli kokku 69 lehekülge, keskmiselt 11,5 lehekülge intervjuu kohta (teksti kirjastiil *Times New Roman*, reavahe 1.0).

Andmeanalüüsi järgmine samm oli kodeerimine. Laherand (2008) andmetel on teksti mõistmine, osadeks jaotamine ja kategooriate loomine ning nende süstematiseerimine kodeerimise peamine eesmärk.

Kodeerimiseks kasutati *QCAmap* andmetöötluskeskkonda, kuhu sisestati kõik kolm uurimisküsimust ja laeti uuringus osalejate transkribeeritud intervjuud. Iga uurimisküsimuse juures märgistati tähenduslikud üksused koodidega. Iga erinev tähenduslik üksus sai koodi ja samasisulist tähenduslikku üksust tähistati juba olemasoleva koodiga. Selliselt analüüsiti läbi kõik kuus intervjuud.

Töö reliaabsuse suurendamiseks ja kodeerijasisesese kooskõla saavutamiseks kodeeriti teistkordselt kogu andmestik uuringu läbiviija poolt üle, mille käigus mõned koodid koondati ja mõned nimetati ümber.

Usaldusväarsuse suurendamiseks kasutati ka kaaskodeerija abi, kes kodeeris ühe intervjuu täies mahus. Üksikuid kodeerimiserinevusi esines nii tähenduslike üksuste määramisel kui ka koodide nimetuste sõnastamisel. Sellistel puhkudel arutati kaaskodeerijaga erinevuste põhjuste üle ning jõuti konsensussele.

Kodeerimine toimus uurimisküsimuste kaupa eraldi, kus ühe uurimisküsimuse ulatuses said tähenduslikud üksused kõik kuus intervjuud. Näide kodeerimisest on esitatud lisas 2. Kodeerimise järel jagati tähenduselt sarnased üksused *QCAmap* keskkonnas gruppidesse, millest moodustusid alamkategooriad. Andmeanalüüsi käigus sarnase tähendusega alamkategooriad koondati sisu sarnasuse alusel kokku, milledest moodustusid peakategooriad. Viidi läbi ka korduv kategoriseerimine ja selle tulemused arutati läbi koos kaaskodeerijaga.

Töö usaldusväarsuse suurendamiseks tehti kogu töö kirjutamise protsessi käigus sissekandeid ka uurijapäevikusse. Kirja pandi nii intervjuude toimumise ajad kui ka see, mida intervjuude käigus kogeti ning mida kogetust järgmiste intervjuude läbiviimisel õppida on. Näiteks meeldetuletus küsida enam lisaküsimusi, oodata vastust pikemalt, samuti ideed lisaküsimusteks. Uurijapäevikusse tehti sissekandeid ka andmete analüüsi etapis. Näiteks kirjutati memosid kodeerimise puhul tekkivate kahtluse korral. Uurijapäevikut eraldi

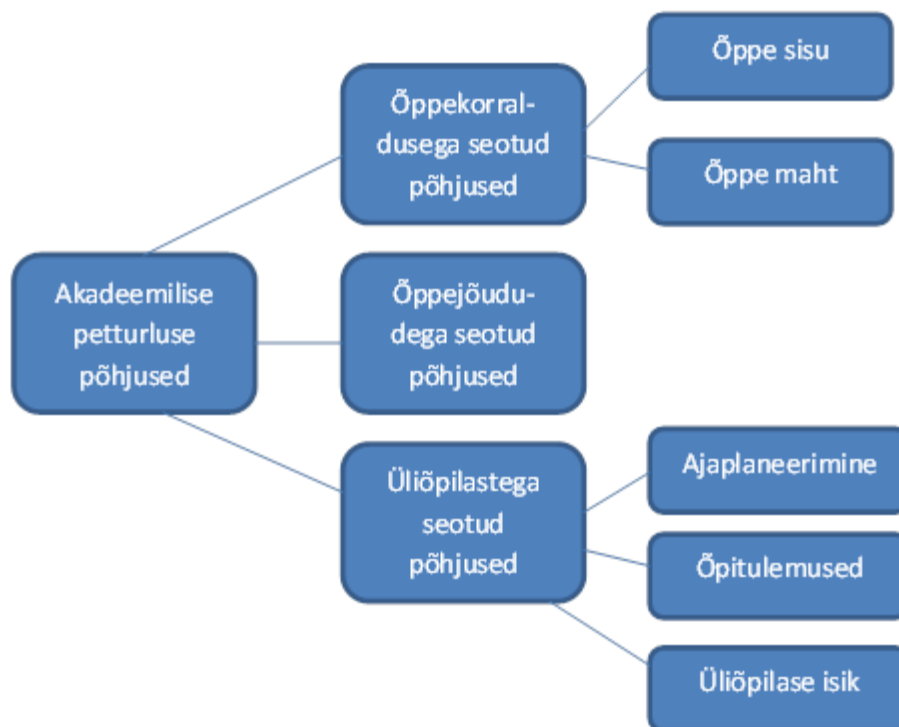
andmeanalüüsi andmestikuna ei kasutatud, küll aga oli sellest abi kodeerimis- ja kategoriseerimisotsuste tegemisel.

Järgnevalt esitatakse andmeanalüüsi tulemused uurimisküsimuste kaupa. Tulemuste kinnitamiseks ja illustreerimiseks kasutatakse vähesel määral keeleliselt toimetatud tsitaate intervjuudest.

3. Tulemused

3.1. Meditsiinierialade üliõpilaste seisukohad akadeemilise petturluse põhjustest eksamite ja arvestuste sooritamisel

Uurides meditsiinierialade üliõpilastelt akadeemilise petturluse põhjuseid, selgus, et üliõpilaste hinnangul esineb kolme tüüpi põhjuseid, mille põhjal moodustati kolm kategooriat: õppekorraldusega seotud põhjused, õppejõududega seotud põhjused ja üliõpilastega seotud põhjused (joonis 1).

Joonis 1. Akadeemilise petturluse põhjused

3.1.1. Õppekorraldusega seotud põhjused. Õppekorraldusega seotud põhjused jagunesid alakategooriateks: õppe sisu ning maht. Uuritavate sõnul annavad õppe sisu osas põhjust akadeemiliseks petturluseks igavad või õpitava erialaga vähe seotud õppeaineid. Seevastu

erialastes- ja praktiliste suunitlustega ainetes petturlust väidetavalt ei kasutata. Intervjuude põhjal selgus, et õpilased ise hindavad, millised teadmisi peetakse oluliseks ja milliseid mitte. Seega võivad üliõpilased langetada valiku, et keskendutakse nende ainete õppimisele, millest rohkem kasu on. Ebavajalikeks peetavate õppeainete puhul õpitakse vähem ja seetõttu kasutatakse ebaausaid võtteid, et oleks võimalik eksami- ja arvestustöid nendes ainetes sooritada.

Mida vanemaks inimene saab, seda rohkem ta saab aru, et kõike ebavajalikku ei ole mõtet õppida, kuna see läheb nagunii meelest ära. (Mairi)

Ega neid aineid, mida ma südames tunnen, et mind huvitavad, neid ma ei spikerda kunagi. Et ma tunnen, et ma tahan õppida ja ma väga õpin ka! Ja ma ei spikerda, sest ma tahan seda infot saada, ma tahan seda ära õppida ja ma õpingi. (Riina)

Uuritavate sõnul võivad ebaausaid võtteid kasutada ka kohusetundlikud õpilased, kuigi nemad esialgu vähemalt üritavad eksamiteks valmistuda. Kui aga leitakse, et eksamiteks valmistumine ei ole õnnestunud, siis võidakse otsustada petturluse kasuks.

Õppekorraldusega seotud teguritest eristus akadeemilise petturluse põhjusena veel ka õpitava materjali suur maht. Uuritavate sõnul võib õppekoormuse suur maht lisaks sellele, et õpitavat materjali on palju, seisneda ka tihedas ajagraafikus. Oma osa mängib siin kindlasti ka osade üliõpilaste kooli kõrvalt töötamine ja muud tegevused, mis jätavad neile vähem aega õppimiseks.

Ja kindlasti see, et tempo tegelikult on küllalt suur. Üks aine vahetub teisega. Arvestuste hulk on ikka väga tihe ja kui teed seda veel tööde ja muude tegemiste kõrvalt siis ütleme nii, et pead olema ikkagi loov ja pingutama, et oma asjad ära teha. (Kristi)

Raskemate õppeainetena nimetati peamiselt reaalaineid (näiteks biokeemiat, kliinilist keemiat ja füüsikat), aga ka ladina keelt. Petturlust võib uurimuses osalenud õpilaste arvates soodustada ka see, et raskemad õppeained võivad samaaegselt olla üliõpilaste jaoks igavad. Väideti, et ka raskete õppeainete puhul sooritatakse pettuseid tõenäolisemalt, kui aine on igav. Õppekorraldusega seotud probleemidest mainiti veel, et õppematerjali kättesaadavus on raskendatud. Toodi näide õppekirjanduse ebapiisava koguse kohta, mille tulemusena peavad üliõpilased ootama õpikute vabanemist kaasüliõpilastelt. Kui õppekirjanduse kasutamise

võimalused on piiratud, siis see takistab üliõpilastel eksamiteks valmistumist ja soodustab ebaausate võtete kasutamist.

3.1.2. Õppejõuga seotud põhjused. Üliõpilastele motivatsioon õppida võib uuringus osalenud üliõpilaste hinnangul langeda, kui õppejõud ei suuda üliõpilasi motiveerida või kui õppejõud ei mõju üliõpilastele huvitavalt ja meeldivalt. Avaldati arvamust, et akadeemilise petturlusega tegelemise ulatus on sageli märk ka õppejõu halvast sooritusest.

Ja ma leian, et üldiselt, kui inimesed kirjutavad maha, see on esimene märk õppejõule, et temal läks midagi valesti, või ülikoolile, et see aine ei tekita inimestes väga palju huvi. (Žanna)

Õppejõu käitumine võib üliõpilaste arvates petturlusele kaasa aidata siis, kui õppejõu käitumisest on näha, et õppejõud ei pööra tähelepanu petturlustele õpilaste seas. Näiteks kui õppejõud ei jälgi õpilasi eksami ajal või tema olemus viitab sellele, et ta ei hooli sellest, kas üliõpilased kasutavad teadmiste kontrollil ausaid võtteid.

Akadeemilist petturlust võivad uuringus osalenute arvates soodustada õpetaja teadmiste kontrolli meetodid. Näiteks kui teatakse, et õppejõud eeldab eksamil materjali sõnasõnalist esitamist või kui küsitakse palju fakte ja arvandmeid, siis võivad üliõpilased tajuda, et petturlus võimaldab neilteadmiste kontrolli edukalt läbida. Lisaks võivad üliõpilased pidada sellisel kujul materjali õppimist ebamõistlikuks. Motivatsiooni õppida võib uurimuses osalenud üliõpilaste sõnul vähendada ka üliõpilaste poolt tajutav ebaõiglus hindamises.

Teine asi oli see, et kõik tüdrukud said nagu kaks palli kõrgemad hinded, kui kõik poisid. Ehk siis kui lõppkokkuvõttes toimub nagu mingisugune selektiivne hindepänek, siis ei ole nagu huvi seda ainet väga õppida ka. (Mikk)

Ühe akadeemilise petturluse põhjusena tõid uuritavad meditsiiniüliõpilased välja õppejõu liigse passiivsuse eksamite ning muude arvestuslike tööde ajal. Petturlust soodustab ka teadmine, kui õppejõud kasutab eksamitel samasuguseid küsimusi mitme kursuse või aasta jooksul.

3.1.3. Üliõpilastega seotud põhjused. Üliõpilastega seotud akadeemilise petturluste põhjuste kategooria jagunes omakorda kolmeks alamkategooriaks: ajaplaneerimisega, õpitulemustega ja üliõpilase isikuga seotud põhjused. Esimesel juhul põhjendasid üliõpilased akadeemilise petturlusega tegelemist sellega, et ei osata oma aega planeerida, mis tekitab ajapuudust

õppimisel. Teisel juhul põhjendati petturlikku käitumist sooviga saavutada paremaid õpitulemusi ning kolmandal juhul põhjendati seda üliõpilase isikuga.

Uuritud üliõpilaste arvates võib ajapuudust tekitada halb ajaplaneerimise oskus. Samal ajal tekitavad ajapuudust õppimiseks ka töökohustused. Uuritavate väitel võib ajaplaneerimist raskendada tööaja korraldus ja ebasobiv töögraafik. Samuti on ajapuuduse tekkimine uuringus osalejate väitel seotud õppematerjali mahuga, sest kui tuleb omandada rohkem materjali, tekkib ajapuudus kergemini.

Petturluse põhjusena nähti ka soovi saada paremaid õpitulemusi. Paremate hinnete saamise soov võib uuritavate väitel olla seotud õppetipendiumitega, mis määratakse üliõpilaste õppeedukuse järgi. Petturluse võimalusega võidakse uuringus osalejate sõnul arvestada, kui kaheldakse oma teadmistes. Selles nähakse turvalist lahendust paremate hinnete kindlustamisel.

Soov saada paremat hinnet. Võib-olla mõni sats teeb enda jaoks ka niinimetatud turva-spikrid. Nad võib-olla ei spikerdagi, aga need on igaks juhuks tehtud, et kui tuleb nüüd lühis, ei meenu midagi, siis on võimalus maha kirjutada. Et ikkagi see parem hinne saada, et hindest sõltub ka stipendium, et päris ükskõik ei ole ju inimestel, mis hinde nad sealt saavad. (Rauno)

Soov paremaid hindeid saada ei ole uuritavate sõnul siiski seotud mitte üksnes stipendiumi saamisega, vaid selles nähakse konkurentsi ja võrdlusmomenti kaasüliõpilastega. Üliõpilased pidasid oluliseks oma keskmist hinnet ja kohta keskmise hinde alusel moodustatud üliõpilaste pingereas.

Teisest küljest on see, et iga semestri lõpus küsitakse, et mis sul see keskmine hinne oli? Sest mingist numbrist üles poole on võimalik stipendiumi saada, et siis kõik uurivad, et palju on ja palju keegi saab. Ikka on nii ka, et kellel on keskmine näiteks 3, see on ikka loll, või siis kui on 4.7, siis on nohik. Eks see keskmine hinne näitab ikka ja tahetakse kõrgemat saada küll. (Rauno)

Kui tajutakse, et omandatud teadmised ei ole piisavad, siis võidakse eksami või arvestuse sooritamiseks näha ainsat võimalust pettuse kasutamises. Positiivsete hinnete saavutamist pidasid uuritud üliõpilased vajalikuks, et vältida koolist väljalangemist.

Akadeemilist petturlust võivad uuritavate hinnangul soodustada ka üliõpilase isiksusega seotud põhjused. Petturlust võib soodustada üliõpilase madal enesekindlus, mistõttu kardetakse, et ei suudeta ausal teel teadmiste kontrolli edukalt läbida.

Uuritud meditsiiniõpilaste sõnul võib petturluse põhjuseks olla ka mugavus ehk üliõpilased võivad näha akadeemilises petturluses lihtsamat võimalust soovitud tulemus saada. Ebaaus käitumine võimaldab üliõpilaste sõnul neil aega kokku hoida. Uuritavad mainisid, et mõned üliõpilased on laisad ja kasutavad seetõttu regulaarselt ebaausaid võtteid.

Mõni on hästi palju spikreid teinud ja spikerdabki siinemaani. Ja kogu elu käibki nagu spikrite abil, et ei viitsigi õppida. Aga noh, see on tema valik! (Riina)

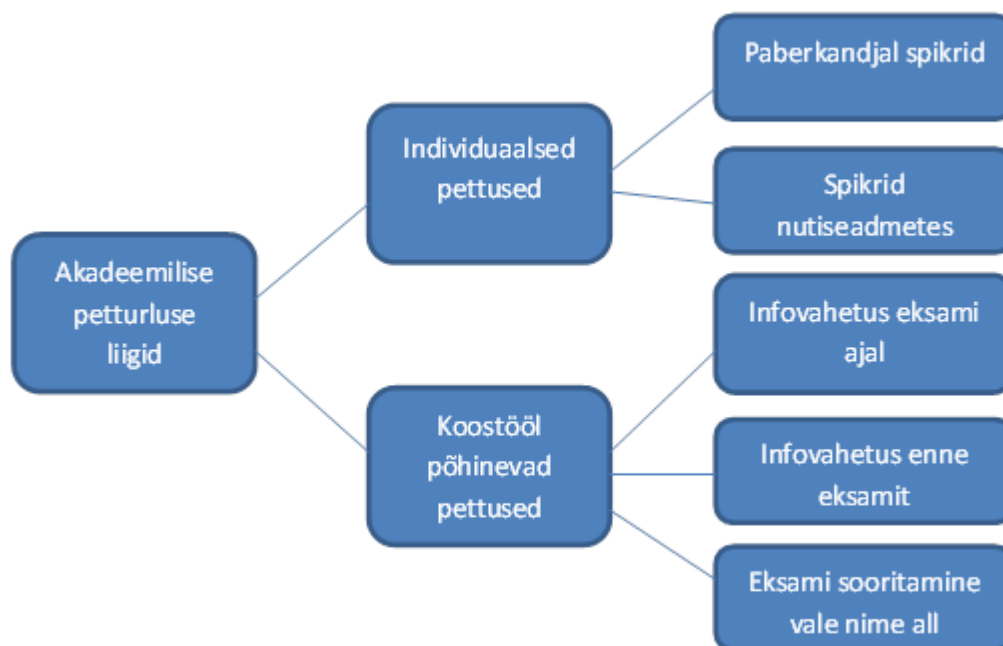
Üliõpilaste tegelemine akadeemilise petturlusega sõltub uuritavate hinnagul ka üliõpilase väärtushinnangutest. Mõnede üliõpilaste arvates võib see olla normaalne ja aktsepteeritav käitumine. Petturluse lubatavust üliõpilaste silmis suurendab petturluse laialdane levik, mistõttu ebaaus käitumine kujuneb normiks.

Uuritavad leidsid, et ebaaus käitumine võib kujuneda üliõpilasel harjumuseks. Varasemad positiivsed kogemused, mille korral saadakse petturluse teel hea hinne ja välditakse vahelejäämist, annavad julgust ebaausate võtete korduvaks kasutamiseks. Ebaausate võtete kasutamist võidakse näha ka positiivses valguses, sest seda peetakse võimaluseks õppida. Leitakse, et keelatud abimaterjalide (spikrite) valmistamine arendab teadmisi.

Kui ma olen tegelenud tundide viisi mõne spikri kirjutamisega, kus ma siis olen kõik olulisemad asjad enda jaoks süstematiseerinud ja märgistanud, et kus mis on, siis tegelikult jääb väga palju juba ka meelde /.../ minu jaoks on see tegelikult üks osa õppimisest. (Kristi)

3.2. Millisel viisil on meditsiinierialade üliõpilased endi sõnul akadeemiliselt ebaausalt käitunud eksamite ja arvestuste sooritamisel

Üliõpilastelt küsiti, millistel viisidel nad on käitunud akadeemiliselt ebaausalt eksamite ja arvestuste sooritamisel. Uuritavate sellekohase tegevuse saab jagada individuaalseks pettusteks ja koostööl põhinevaks pettusteks (joonis 2).

Joonis 2. Akadeemilise petturluse viisid eksamite ja arvestuste sooritamisel

3.2.1. Individaalsed pettused. Individaalne petturlus on uuritavate sõnul reeglina varasemalt ettevalmistatud, mis tähendab, et üliõpilane on langetanud otsuse petturluses osaleda enne teadmiste kontrolli ja ta on selleks ka ettevalmistusi teinud. Ettevalmistused seisnevad lubamatute abimaterjalide koostamises ja eksamile või arvestusele kaasavõtmises. Abimaterjalid võivad olla paberkandjal spikrid, kuid pettuse eesmärgil võidakse kasutada ka nutiseadmeid. Paberkandjal spikrid on üliõpilaste sõnul tavaliselt väiksemõõtmelised, mis võimaldab neid peita ja varjatult materjali eksami või arvestuse ajal vaadata. Uuritavad tunnistasid, et mõnikord siiski ei valmistata pettuse jaoks eraldi spikrit, vaid võidakse kasutada konspekti või raamatut ehk olemasolevat õppematerjali.

Uuritavate sõnul kasutatakse nutiseadmeid enamasti tekstifailide lugemises eksami ajal. Toodi välja nutitelefoni või kella kasutamine. Selliste seadmete kasutamist soosib üliõpilaste arvates õppejõude oskamatus nutiseadmete lubamatut kasutamist eksami ajal kahtlustada ja tuvastada. Nutiseadmete abil ettevalmistatud pettus seisnes uuritavate sõnul spikri koostamises audiofaili vormis, mida eksami ajal nutiseadmega kuulatakse.

Lugesin kogu konspekti audiofailide sisse. Sellise hästi selge, rahuliku häälega. Iga sellise kataloogi eesotsas oli siis lühike sissejuhatus selle kohta, et siin failis on see ja

see ja see teema ja siis iga teema alguses oli see ja see alapealkiri ja siis noh, panin kõrvaklapid pähe ja kui tulid küsimused, siis teadsin, et seal kuues kataloog, viies fail on see teema. Kuna need olid sellise rahuliku häälega sisseloetud, siis sai enam-vähem kirjutada ka seda asja seal. (Rauno)

Keelatud abimaterjalide kasutamine võib üliõpilaste väitel olla lihtsam arvutikeskkonnas toimuval teadmiste kontrollil. Sellisel juhul võib õppejõul puududa võimalus veenduda, et üliõpilane ei kasutaks keelatud abimaterjale.

Kuna materjali hulk oli väga suur, siis sellele eelnes mul põhjalik materjalide süstematiseerimine niiöelda, kus ma siis enda jaoks lahterdasin igasugu siltidega teemasid. Terve põrand oli mul neid täis ja ma istusin oma arvutiga nende keskel. Kuna see testi aeg oli piiratud, pidin ma väga hästi oma süsteemi valdama ja teadma kus miski võib asuda. Jah, selline väga põhjalik ettevalmistus, mul olid kõik valdkonnad äramärgistatud, teemad väljatoodud sildikestega, enda jaoks süsteem loodud ja põhjalikult üle vaadatud, enne kui hakkasin seda eksamit tegema. (Kristi)

Mitte alati ei pea spikri koostamine tähendama seda, et üliõpilane seda ka kasutab. Uuritavate kirjelduste kohaselt on neil esinenud juhuseid, kus üliõpilasena on võetud võtavad eksamile igaks juhuks spikkerkaasa, kuid eksamil olles seda siiski ei kasutatud, sest selgus, et suudetakse ka ilma spikrit kasutamata teadmiste kontroll läbida.

Spikker on kusagil olemas ja kaasas, igaks juhuks, võib-olla läheb vaja; Ma ei ole kunagi ühtegi siis spikerdust niimoodi läinud tegema, et ma tegelikult ka seda asja ei teadnud. Ma olen alati selle aine ära õppinud, see spikker on nagu igaks juhuks kotti pistetud, et see esialgne mõte, et ma nüüd vaatan, on pigem siis asjade käigus nagu ununenud. Tegelikult olen nagu ikkagi oma peaga kogu aeg teinud. (Riina)

3.2.2. Koostööl põhinevad pettused. Koostööl põhinevad pettused seisnevad üliõpilaste väitel teadmiste lubamatus vahetamises üliõpilaste vahel. Teadmiste lubamatu vahetamine toimub tavaliselt eksami ajal. See võib seisneda teadmiste vahetamises suulises vormis või ka kaasõpilaste tööde vaatamises, et saada sellelt infot kaasõpilase vastuste kohta. Pettus võib seisneda ka oma töö näitamises kaasüliõpilastele. Uuritud üliõpilased vastasid, et selliste pettuste hõlbustamiseks võivad üliõpilased vahetada omavahel eksamitööde variante, et kõrvuti asuvad üliõpilased peaksid vastama samadele küsimustele.

Kaasõpilaste abi eksami- või arvestustöö sooritamisel võidakse uurimuses osalenud meditsiiniüliõpilaste sõnul kasutada ka arvutikeskkonnas toimuvate eksamite korral. Kui üliõpilasel on võimalik sellist eksamit sooritada kodus, siis ei saa õppejõud kontrollida, kas üliõpilane kasutab kõrvalist abi. Arvutikeskkonnas eksamite sooritamine on uuritavate sõnul nii mõnelgi juhul kujunenud kollektiivseks tegevuseks, kuigi see ei ole lubatud.

Koostöö teiste üliõpilasega võib uurimuses osalenud üliõpilaste sõnul seisneda ka selles, et vahetatakse informatsiooni kaasüliõpilastega eksamiküsimuste või muude eksamiga seotud asjaolude kohta. Näiteks kui rangelt eksamit hinnatakse ja millised on võimalused spikerdamiseks või üliõpilastevaheliseks koostööks eksami ajal. Infot võidakse küsida nii samal aastal eelnevalt eksami sooritanud üliõpilastelt kui ka eelmistel aastatel samas aines eksami sooritanud üliõpilastelt.

Nutiseadmeid võidakse kasutada ka selleks, et pildistada eksamitööd. See võimaldab eksamiküsimusi hiljem kaasõpilastega jagada.

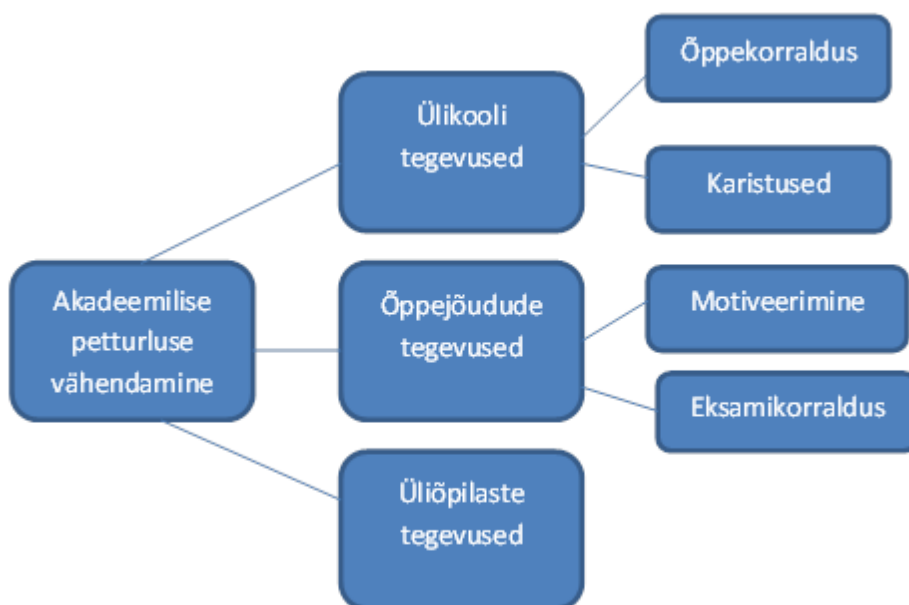
Tegelikult tehakse ka fotosid palju testidest, et anda edasi järgnevatele. Ja näiteks kui vot mul sel korral ei õnnestunud, siis jääb noh võimalus, kui on veel rühmasid palju ka, et kui on fotod olemas, võib-olla järgmine kord on samad testid või samad küsimused või analoogsed. Seda ma olen näinud ja tean. (Rauno)

Koostöö teiste üliõpilastega võib uuritavate sõnul toimuda ka selliselt, et käiakse eksamit sooritamas vale nimel all kaasüliõpilase eest. Sellised pettused on võimalikud, kui eksami sooritamisel ei küsita üliõpilase käest isikusamasuse tuvastamiseks dokumenti.

No ma olen ise käinud sõbra eest eksamil ka. Kui dokumenti ei küsita, et kes eksamit tegi, siis ongi võimalik selline sohk... (Rauno)

3.3. Mida tuleks meditsiinierialade üliõpilaste arvates ette võtta, et akadeemilist petturlust eksamite ja arvestuste sooritamisel vähendada

Kolmandana avaldasid üliõpilased oma seisukohti võimalike meetmete kohta akadeemilise petturluse vähendamisel eksamite ja arvestuste sooritamisel. Vastuste põhjal sai välja tuua kolme liiki tegevusi: ülikooli tegevused, õppejõudude tegevused ja üliõpilaste tegevused, mis moodustasid kolm eraldiseisvat kategooriat (vt joonis 3).

Joonis 3. Tegevused akadeemilise petturluse vähendamiseks

3.3.1. Ülikooli tegevused. Ülikooli poolsete meetmetena nähti muudatusi õppekorralduses ning karistuste rakendamist akadeemilise petturluse korral. Õppekorralduse poole pealt soovitati vaadata üle õppekavade sisu, et õpetatavad ained vastaksid rohkem üliõpilaste soovidele. Soovitati lisada õppekavasse erialaseid aineid ja vähendada kõrvalainete osa. Uuritavate arvates peaks õppekavas olema vähem üliõpilaste jaoks ebahuvitavaid aineid, sest need soodustavad pettuste kasutamist. Õppekavad tuleks üliõpilaste hinnangul kriitilise pilguga üle vaadata, et seal ei oleks põhjendamatuid õppeaineid.

Et mitte panna siis õppekavasse lihtsalt mahu suurendamiseks vahepeale natukene mingeid aineid, mida tudengid ei ole üldse motiveeritud õppima. Lihtsalt selleks, et saaks kõrghariduse punktid kätte, siis ainult sellepärast ei ole vaja panna neid mõttetuid aine juurde. (Žanna)

Samas üliõpilased mõistsid, et õppekavas peavad olema ka üldaineid, kuid pakuti välja, et nendes ei peaks faktiteadmisi eksamivormis kontrollima. Selle asemel võiksid olla näiteks seminarid ja ülesannete ühised lahendamised.

Leiti, et tuleks vaadata üle õppekavade maht ja ajagraafikud, et vähendada ja ühtlasemalt jaotada üliõpilaste koormust. Probleemi nähti tiheda graafikuga

eksamisessioonides, mis ei jäta piisavat aega eksamiteks valmistumiseks. Kõige olulisem on selle juures, et üliõpilane ei peaks samal päeval sooritama mitut eksamit.

Ülikoolipoolsete meetmetena soovitati ka rangemaid karistusi akadeemilise petturluse sooritanud üliõpilastele. Karistused peavad uuritavate arvates olema sellised, et need oleksid üliõpilasele hirmutavad ja paneksid mõtlema, kas on mõtet petturlusega riskida. Leiti, et praeguses olukorras on sanktsioonid kohati liiga leebed. Üliõpilaste vastuste põhjal võib järeldada, et mõnikord ei järgne pettusega vahelejäämise korral isegi mitte eksamitöö sooritamise katkestamist ja negatiivse hinde saamist. Pakuti välja, et pettusega vahelejäänud üliõpilane ei peaks saama samas aines samal aastal enam eksamit sooritada või tuleks ta koguni eksmatrikuleerida.

3.3.2. Õppejõudude tegevused. Õppejõudude poolsete tegevustena pakkusid üliõpilased välja, et õppejõud peaksid ühelt poolt üliõpilasi paremini õpetama, et neil oleks vähem vajadust petturluseks. Teiselt poolt peaksid aga õppejõud rakendama rohkem meetmeid, mis takistaksid pettuste sooritamist.

Üliõpilaste arvates peaksid õppejõud suutma üliõpilasi rohkem õppima motiveerida. Õppejõud peaksid oma olemusega tekitama üliõpilastes soovimatuse ebaausaid võtteid kasutada.

Ta on sümpaatne ja annab oma ainet niivõrd hästi edasi, et sellistel puhkudel väga paljud inimesed isegi ei kaalu mingisugust varianti maha kirjutada. Neil oleks selle õppejõu ees pärast häbi. Tunduks eriti nagu reetmisena, kui õppejõud ise on nii sümpaatne ja teda väga austatakse. (Riina)

Õppejõud peaksid uuritavate arvates korraldama üliõpilastele sagedasemaid teadmiste kontrole, et motiveerida üliõpilasi ainet õppima juba semestri keskel. Toodi välja, et kui ainsaks teadmiste kontrolliks on eksami- või arvestustöö semestri lõpus, siis on oht, et semestri keskel üliõpilased jooksavalt ei õpi ainet ja seetõttu ei suuda nad sessiooni ajal korraga kogu materjali ära õppida.

Õppejõud ja üliõpilased peaksid üliõpilaste arvates tegema omavahel rohkem koostööd, mille käigus selgitatakse akadeemilise aususe põhimõtteid. Samuti peaksid õppejõud selgitama üliõpilastele rohkem eksamikorraldusega seotud asjaolusid, et üliõpilased ei sooritaks pettuseid tahtmatult.

Teadmiste kontrollid peaksid uuritud üliõpilaste arvates olema korraldatud viisil, et pettuseid oleks võimalikult keeruline sooritada. Kui eksamil on keelatud abimaterjalide

kasutamine, siis tuleks ennetada võimalused, et üliõpilased saaksid abimaterjale eksamiruumi kaasa võtta. Õppejõud peab üliõpilaste arvates suhtuma üliõpilaste kontrollimisse täie tõsidusega.

Üliõpilaste omavahelist teadmiste vahetamist eksami ajal on üliõpilaste sõnul võimalik keerulisemaks muuta istekohtade paigutusega. Siingi on vajalik õppejõu poolne eksamisooritajate jälgimine, kuid osad õppejõud on selles osas passiivse suhtumisega. Alternatiivsete võimalustena pakuti välja mitme õppejõu või järelvaataja rakendamine või kaamerate kasutamine eksamiruumis.

Paljud õppejõud tegelikult, nemad tegelevad oma asjadega, kui kontrollitööd või eksamit teeme. Kes kontrollivad seal oma töid, või loevad lehti või ma ei tea, mõned tukuvad. Et kui nad reaalselt nagu kõnniks kogu aja ruumis ringi, või siis vaataks ringi, või siis oleks kaamera, mille vahendusel on võimalik pärast nagu üle vaadata see eksam, et näe, see seal midagi sahmerdas, vaatan, mida ta siis tegi. Sest õpetaja pilku võid veel vältida, aga kaamera nurgas filmib sind kogu aeg. (Rauno)

Ka eksamitööd peaksid olema koostatud sellisel viisil, et oleks vähem vajadust ja võimalust petturlust sooritada. Vajadust petturluseks võiks vähendada, kui eksamil küsitaks vähem arvandmeid ja fakte. Samuti soovitati piirata eksami sooritamiseks mõeldud aega, et üliõpilastel ei jääks aega keelatud abimaterjalide kasutamiseks või kaasüliõpilastega suhtlemiseks. Samuti peaksid uuritavate arvates õppejõud muutma eksamitöid, st mitte kasutama erinevatel eksamil ja mitmeid aastaid järjest samade küsimustega töid.

3.3.3. Üliõpilaste tegevused. Üliõpilaste tegevuste osas leidsid intervjuueeritavad, et vajalik oleks üliõpilaste suhtumise muutumine. Üliõpilased peaksid suutma hoiduda keelatud võtete kasutamisest ning nad peaksid teisi üliõpilasi selles mitte abistama.

Leiti ka seda, et üliõpilased peaksid teiste üliõpilaste akadeemilisse petturlusse negatiivselt suhtuma või neid veenma ebaausal viisil mitte käituma, kuigi viimast ei peetud eriti võimalikuks, sest arvati et ei ole väga tõenäoline, et üliõpilane hakkaks kaasüliõpilasi akadeemilise petturluse osas ümber veenma või et selline veenmine tulemusi annaks. Pakuti ka välja, et üliõpilased saavad õppejõududele teada anda ebaausaid võtteid kasutatavatest üliõpilastest.

Noh, ütleme õpilane ei saagi muud teha, kui siis tõesti reaalselt kaebama minna. Mis ta muud ikka teha saab. Kui ma ütlen nagu lihtsalt kaaslasele, kuule, mulle ei meeldi, et sa spikerdad, siis selle ei järgne mingisugust normaalset arutelu. (Mikk)

Üldiselt võib öelda, et üliõpilaste roll akadeemilise petturluse tõkestamisel nähti kõige väiksemana ja selle kohta tehti kõige vähem ettepanekuid. Eelkõige näevad üliõpilased, et akadeemilise petturluse takistamisega peavad tegelema õppejõud ja ülikool.

4. Arutelu

Käesoleva töö eesmärgiks on selgitada välja ühe Eesti kõrgkooli meditsiinieriala üliõpilaste arusaamad akadeemilise petturluse põhjustest, kogemused akadeemilise petturlusega ning ettepanekud akadeemiliste petturluse vähendamiseks eksamite ja arvestuste sooritamisel. Järgnevalt arutletakse olulisemate tulemuste üle.

Uurimuse tulemused näitasid, et üliõpilaste arvates on akadeemilisel petturlusel mitmeid põhjuseid. Oma osa on selles nii õppekorraldusel, õppejõudude tegevusel kui ka üliõpilastel endil. Ebaausate võtete kasutamine eksamil on uuritavate arvates küll üliõpilaste teadlik ja tahtlik käitumine, mis paljudel juhtudel on eelnevalt planeeritud ja ettevalmistatud, kuid üliõpilase valikut ebaausal viisil käituda mõjutavad samas ka nii ülikool, mis kehtestab õppekorralduse kui ka õppejõudude tegevus.

Uuringus osalejate vastuste põhjal võib öelda, et üliõpilased eelistavad kasutada eksamite- ja arvestustööde sooritamisel ausaid võtteid ning ebaausaid võtteid kasutatakse juhtudel, kui tajutakse, et ausal teel ei ole võimalik soovitud tulemust saavutada. Sellele viitavad üliõpilaste arvamused, kus mõnedel juhtudel on eelnevalt ettevalmistatud pettusest loobutud, kui on tajutud, et soovitud tulemus on võimalik saavutada ka ausal teel. Nimetatud tulemus on kooskõlas De Bruin ja Rudnick (2007) ja Rettinger ja Kramer (2009) seisukohaga, et akadeemilise petturlusega tegelevad rohkem üliõpilased, kes tajuvad oma teadmiste taset madalamana. Mitte alati ei ole õpilane kindel, kas tema teadmiste tase on piisav soovitud tulemuste saavutamiseks. Sellisel juhul võivad üliõpilased valmistada spikri n-õ igaks juhuks, kuid kui üliõpilane eksamil avastab, et suudab ka ilma selleta eksamiküsimustele vastata, siis ta spikrit ei kasuta. Nimetatud tulemus näitab, et üliõpilased võimaluse korral eelistavad käituda ausalt, kuid kui nad ei taju oma teadmisi piisavana, siis nad võivad ikkagi otsustada ebaausalt käituda. Seega sõltub akadeemiliselt ebaausate võtete kasutamine paljuski sellest, kui palju on üliõpilased suutnud ennast teadmiste kontrolliks ette valmistada. Siit võib järeldada, et kui üliõpilased suudaksid eksamiteks paremini valmistuda, siis sooritaksid nad pettuseid vähem.

Eksamiteks valmistumine sõltub töös uuritud üliõpilaste hinnangul aga mitmetest teguritest. Ühelt poolt mõjutab seda aine huvitavus üliõpilase jaoks ja üliõpilase hinnang selle aine vajalikkusele tema jaoks. Töö tulemused viitavad sellele, et osad üliõpilased langetavad

teadlikke valikuid, milliseid õppeaineid nad õpivad rohkem ja milliseid vähem. Kui üliõpilane leiab, et aines õpetatavad teadmised ja oskused ei ole talle eriti vajalikud, siis ta õpib seda ainet vähem ja seetõttu on ka suurem tõenäosus, et kasutatakse ebaausaid võtteid, sest soovitud õppetulemused on vaja ikkagi saavutada. Ka siis kui aine on igav, on üliõpilasel ennast keerulisem õppima sundida, mis suurendab tõenäosust ebaausaks käitumiseks. Ka varasemate uuringute tulemused (nt Schraw et al., 2007) on näidanud, et huvi õppeaine suhtes vähendab tõenäosust akadeemiliseks petturluseks. Selle põhjal võib arvata, et kui õnnestuks suurendada üliõpilase huvi õpetavate ainete suhtes, siis üliõpilased õpiksid rohkem ning vajadus kasutada ebaausaid võtteid oleks väiksem.

Üliõpilaste väitel võib esineda ka olukordi, kus üliõpilane teab, et eksami- või arvestustööl hinnatavad teadmised ei ole vajalikud, kuigi õppeaine iseenesest võib olla üliõpilase arvates vajalik või huvitav. Näiteks varasema kogemuse põhjal üliõpilane teab, et õppejõud küsib eksamil detailseid fakte või arvandmeid, mis üliõpilase arvates ei moodusta õppeaine sisust kõige olulisemat osa ning mida on ilmselt keeruline meelde jätta. Seega võib oletada, et kui eksami- ja arvestustöödel hinnataks rohkem teadmisi, mis on seotud aine põhiseiskohtadega ning kui nendes ei nõutaks väga suurt detailsust, siis võiks olla akadeemilisi pettuseid vähem. Võimalik, et mõned õppejõud küsivad eksamil fakte ja arvandmeid seetõttu, et nende teadmist on mugav ja lihtne kontrollida. Põhimõttelisemate teadmiste hindamine nõuab õppejõududelt rohkem pingutust nii eksamitööde koostamisel kui tööde hindamisel. Seega on võimalik, et üliõpilaste ja õppejõudude arvamused aine õpiväljundite osas lahkenevad ning üliõpilased ja õppejõud peavad oluliseks erinevaid õpitulemusi. Samas meditsiinierialadel ongi osades ainetes äärmiselt oluline omandada arvulised ja faktiteadmised. Sellisel juhul võiks abi olla sellest, kui kursuse alguses õppejõud täpsemalt üliõpilasi teavitaksid, milliseid teadmisi neilt eksamil nõutakse ja miks selliste teadmiste omandamine on oluline.

Üliõpilase hinnang sellele, kas ta on piisavalt eksamiks valmistunud ja saab ilma ebaausate võteteta hakkama, sõltub omakorda sellest, millised on üliõpilase eesmärgid. Käesoleva töö tulemuste kohaselt motiveerib meditsiiniüliõpilasi paremaid õppetulemusi saama soov õppetipendiumit saada ja ka tahtmine pingereas teisi üliõpilasi edestada, mistõttu soovitaksegi kõrgemat keskmist hinnet. Nimetatud tulemus on kooskõlas mitmete varasemate tulemustega selles osas, et üliõpilased võivad sooritada akadeemilisi pettusi selleks, et kõrgemat keskmist hinnet saavutada (Rinn et al., 2014) ja et interpersonaalsete eesmärkide seadmine õppetulemuste osas soodustab akadeemilist petturlust (Van Yrpen et al., 2011). Vajadust õppetipendiumit saada või ülikoolist väljalangemist vältida võivad üliõpilased

tajuda kui survet paremaid õppetulemusi saavutada (Montuno et al., 2012), mis ajendab neid ebaausaid võtteid kasutama. Seega võib arvata, et kui võrdlusmoment kaasüliõpilastega ja vajadus neid stipendiumile kandideerimiseks edestada oleks väiksem, siis sooritataks akadeemilisi pettuseid vähem.

Lisaks sellele, et üliõpilaste valikuid eksamiteks valmistumisel mõjutavad huvi ja hinnang aine vajalikkuse kohta, sõltub eksamiks valmistumine ka üliõpilaste käsutuses olevast ajaressursist. See sõltub omakorda ühelt poolt ülikooli õppekorraldusest (ainete maht ja eksamigraafiku tihedus), teiselt poolt aga üliõpilasest endast (töötamine õppimise kõrvalt ja ajaplaneerimisoskused). Nimetatud tulemus on kooskõlas varasemate tulemustega, et ajapuudus õppimisel, mis võib olla põhjustatud näiteks õppimise kõrvalt töötamises, soodustab akadeemilist petturlust (McCabe et al., 2006). Seega võiks akadeemilist petturlust olla vähem kui üliõpilastel oleks õppimiseks rohkem ajalist ressursi. Võimalik, et oleks abi sellest kui eksameid jaotataks pikema perioodi peale või kui välditakse olukordi, kus tuleb teha mitu eksamit lühikese ajavahemiku järel. Ilmselt aitaks akadeemilist petturlust vähendada ka üldise õppekoormuse vähendamine, kuid seetõttu omandaksid üliõpilased vähem teadmisi, mis ilmselt ei oleks soovitav tulemus. Üliõpilaste õppimise ajal töötamine on nende vaba valik, mida ei saa keelata. Kasu võiks olla ka sellest, kui üliõpilastele õpetataks ajaplaneerimist ja eksamiteks õppimise oskuseid.

Töö tulemused akadeemilise petturluse kohta on kooskõlas Mudrock ja Andreman (2006) akadeemilise petturlus mudeliga. Esiteks sõltub valik ausa ja ebaausa käitumise vahel üliõpilase eesmärkidest, kusjuures kõrgemate eesmärkide korral kaldutakse rohkem ebaausaid võtteid kasutama. Teiseks sõltub see õpilase hinnangutest eesmärkide saavutamiseks ausal või ebaausal viisil. Üliõpilaste hinnangud näitavad, et kui tajutakse, et ausal viisil ei suudeta eesmärki saavutada, on ebaausate võtete kasutamine tõenäolisem. Kolmandana sõltub akadeemiline petturlus selle kuludest, ehk vahelejäämise võimalustest ja sellega kaasnevatest sanktsioonidest. Viimast asjaolu tõid käesolevas uurimuses osalenud üliõpilased välja oma ettepanekutes petturlusega vähendamiseks, kuid mitte petturluse põhjuste küsimuse juures.

Kuna akadeemiliselt petturlusel on mitmeid põhjuseid, siis on võimalik ka selle vähendamiseks kasutada mitmeid erinevaid meetmeid. Töö tulemusena selgus, et petturluse põhjused tulenevad üliõpilasest, ülikoolist ja õppejõust ning seetõttu saavad need kolm osapoolt ka aidata kaasa ebaausa käitumise vähenemisele. Ka Raudmäe (2015) töö tulemuste kohaselt jagunesid akadeemilise petturluse põhjused ja nende tõkestamise võimalused kolmeks - üliõpilaste, ülikooli ja õppejõudude tegevus. Käesolevas uurimuses osalenud meditsiiniüliõpilased tõid petturluse vähendamise võimalustena rohkem välja ülikooli ja

õppejõudude poolset tegevust, kui üliõpilaste endi omi. Selle põhjal võib arvata, et üliõpilaste endi puhul nähakse väiksemat rolli petturluse vähendamisel ja olukorra lahendusi oodatakse pigem teistelt kui endilt. Seda võib pidada ka mõistetavaks, sest üliõpilased on petturluse toimepanijateks ja sellest kasusaavaks pooleks. Seetõttu on üliõpilastel endil vähem motivatsiooni petturlusest loobuda, võrreldes ülikooli ja õppejõudude huviga petturluste tõkestamiseks.

Selleks, et üliõpilased sooritaksid akadeemilisi pettusi vähem, peab neil olema petturlusest saadav kasu väiksem või petturlusest saadav kahju suurem kui seni (Mudrock & Andreman, 2006). Seeläbi saavutatakse olukord, kus üliõpilased leiavad, et akadeemiliselt ebaaus käitumine ei tasu nende jaoks enam ära ning nad vabatahtlikult otsustavad petturlusest loobuda.

Üliõpilastel on petturlusest vähem kasu, kui nad suudaksid saavutada soovitud eesmärgid ka ausal viisil või kui petturlusega ei oleks võimalik paremaid tulemusi saavutada. Näiteks tõid õpilased välja selle, et kui eksamiküsimused oleks koostatud selliselt, et ei küsitaks rasketi meeldejäävaid fakte ning kontrollitaks rohkem üldist ainet arusaamist, siis ei oleks võimalik spikerdamisega nii palju edu saavutada. Ka Raudmäe (2015) uuringus tõid üliõpilased välja, et eksamitõid peaks koostama selliselt, et ebaausate võtete rakendamisest oleks võimalikult vähe kasu. See aga nõuab õppejõududelt täiendavat pingutust ja ajakulu, mistõttu selliste meetmete rakendamine sõltub õppejõudude motivatsioonist.

Soovitud eesmärkide saavutamisele ausal viisil aitaks kaasa ka see, kui üliõpilased suudaksid eksamiteks paremini valmistuda. Töös uuritud õpilased tõid välja selle, et õppejõud peaksid suutma õpilasi rohkem õppima motiveerida ja tegema enda poolt õpetatavad ained huvitavamaks. Üliõpilastes huvi tekitamist petturluse vähendamise võimalusena on rõhutanud ka Scanlan (2006). Samuti saavad õppejõud üliõpilasi motiveerida enda isikliku eeskujuga ja üliõpilaste austuse ärateenimisega. Kui üliõpilastel on õppejõududega välja kujunenud meeldiv ja vastastikusel austusel põhinev suhe, siis on üliõpilastel vähem soovi ebaausal viisil käituda. Seega peaksid petturluse vähendamiseks õppejõud püüdma luua üliõpilastega tugevamaid sidemeid ja saavutama omavahelistes suhetes rohkem usaldust. See sõltub õppejõu isikust ja õpetamisstiilist, aga ka sellest kui suured on õppegrupid ning kui palju on kontakttunde. Kui grupid on suured ja kontakttundide arv on väiksem, siis on keerulisem tihedamaid suhteid õpilaste ja õppejõudude vahel kujundada. Samas on õppejõududel võimalik oma professionaalse suhtumisega üliõpilastes suuremat austust ära teenida.

Petturluse kahjud oleksid üliõpilase jaoks suuremad, kui tõenäosus pettusega vahele jääda oleks kõrgem ja vahelejäämisega kaasnevad sanktsioonid oleksid üliõpilase jaoks

ebasoovitavamad. Oluline on, et mõlemad esineksid koos, sest kui üks nendest tingimustest ei ole täidetud, siis kalduvad üliõpilased ikkagi petturlusega riskima (Lee, 2009). Mitmed autorid, näiteks Davy jt (2007) ja Olafson ja kolleegid (2014) on rõhutanud, et ülikoolid peavad tegema pingutusi, et suurendada akadeemilise petturluse avastamise tõenäosust, millega vähendatakse üliõpilaste soovi ebaausal viisil käituda. Ka käesolevas töös tegid üliõpilased ettepanekuid kontrolli tõhustamiseks pettuste avastamiseks eksamite ja arvestustööde sooritamisel, näiteks õppejõudude suurem aktiivsus üliõpilaste jälgimisel, mitme järeelvaataja või kaamerate kasutamine eksamiruumis, üliõpilaste paigutus eksamiruumis, mis takistab üliõpilaste koostööd. Sarnaseid meetmeid on soovitanud kasutada ka Arhin (2009).

Intervjueeritud üliõpilased tõid välja, et petturluse avastamise korral rakendatavad sanktsioonid ei ole piisavalt ranged, et üliõpilased neid kardaksid. Näiteks on esinenud üliõpilaste väitel juhtumeid, kus petturlusega vahelejäämine eksami keskel ei too kaasa isegi mitte eksamilt kõrvaldamist ja vajadust korduseksam sooritada, rääkimata eksmatrikuleerimisest või mõnest muust rangemast karistusest. Selline praktika võimaldab proovida üliõpilastel ebaausate võtete kasutamist võrdlemisi madala riskiga. Osadel juhtudel rakendatakse ilmselt ka rangemaid sanktsioone, mis viitab sellele, et õppejõud ei ole petturluse avastamisel sanktsioonide rakendamisega järjekindlad. Samas Lee (2009) järgi peaksid nad seda just olema. Selle põhjal võib arvata, et akadeemilise petturluse vähendamisele aitaks kaasa see kui ülikoolid kehtestaksid kindlad reeglid, kuidas akadeemilise petturluse avastamise korral üliõpilasi karistatakse ja kuivõrd järjekindlalt suudetaks neid reegleid rakendada.

Töö tulemuste põhjal võib öelda ka seda, et kui õpestipendiume ei määrataks keskmise hinde alusel, siis oleks uurimuses osalenud meditsiiniüliõpilastel vähem põhjust meetodeid valimata häid hindeid saada ja see annaks ka akadeemiliseks petturluseks vähem põhjust. Kuid samas oleks neil siis ilmselt ka vähem motivatsiooni õppida ja seda eriti õppeainete osas, mida peetakse ebahuvitavaks ja ebavajalikuks. Kui eeldada, et õppekava on koostatud läbimõeldult ja tulevaste meditsiinitöötajatele vajalikke oskusi ja teadmisi arvestades, siis võib ka üliõpilaste arvates ebahuvitavate ja ebavajalike ainete õppimine olla nende tulevast tööd silmas pidades olla väga vajalik. Seetõttu võib hindamise motiveeriv mõju olla üliõpilaste õppima suunamisel oluline. Võib arvata, et kui hinded ei oleks üliõpilaste jaoks nii tähtsad, näiteks ei määraks stipendiumi saamist, siis õpitaks ebahuvitavaid või ebavajalikeks peetavaid aineid veelgi vähem.

5. Töö piirangud ja praktiline väärtus

Vaatamata sellele, et töö annab autori arvates olulist informatsiooni meditsiiniüliõpilaste arvamuste ja kogemuste kohta seoses akadeemilise petturlusega ning toob välja mitmed ettepanekud akadeemilise petturluse vähendamise võimaluste kohta eksamite ja arvestuste sooritamisel, on tööl siiski ka mitmeid piiranguid. Järgnevalt kajastatakse neist autori hinnangul olulisemaid.

Töö üheks piiranguks on intervjueeritavate väike arv, mistõttu ei saa olla kindel, et uued intervjuud ei oleks andnud praegusest erinevaid või ka mitmekülgsemaid tulemusi. Seega on autori arvates vajalik jätkata meditsiiniüliõpilaste uurimist akadeemilise petturluse arusaamade ja praktikate vaatenurgast. Üheks võimaluseks on suurendada valimit ja viia läbi intervjuud või siis koguda andmeid oluliselt suurema hulga üliõpilaste käest ankeetidega.

Töö teiseks oluliseks piiranguks on autori arvates kogenematus intervjueerimisel. Nii transkribeerimise kui ka andmeanalüüsi käigus tajus uurija, et mitmetes kohtades oleks olnud võimalusi lisaküsimusteks ja täpsustavateks küsimusteks. Nüüd, olles kogemuse võrra rikkam, oskab uurija sellega arvestada edasistes uurimustes.

Vaatamata piirangutele seisneb töö praktiline väärtus autori hinnangul selles, et bakalaureusetöö tulemused annavad ülikoolidele ja õppejõududele teavet meditsiiniüliõpilaste seisukohtadest eksami- ja arvestustöodes esineva akadeemilise petturluse põhjustest ning vormidest, mis on uudne teave, kuna antud valdkond on selle sihtrühma vaatenurgast varem uurimata. Samuti toovad töö tulemused välja üliõpilaste arvamuselise petturluse vähendamise võimalustest. Teades seda, mida üliõpilased ise arvavad akadeemilisest petturlusest, on õppejõududel lihtsam mõista sellise käitumise tagamaid ja võtta kasutusele ennetavaid meetmeid akadeemilise petturluse ärahoidmiseks. Üliõpilaste poolt väljatoodud akadeemilise petturluse erinevad vormid annavad õppejõududele teavet, millisel viisil eksami- ja arvestustöödel pettuseid sooritatakse, mis aitab õppejõududel pettuseid paremini avastada ja võtta kasutusele meetmeid nende ärahoidmiseks.

Üliõpilaste jaoks annavad tulemused ülevaate akadeemilisest petturlusest ja loodetavasti tekib üliõpilaste teadlikkuse kasv selles osas, mis vähendab üliõpilaste soovi akadeemiliselt ebaausal viisil käituda. Autor loodab, et töö tulemused panevad üliõpilasi akadeemilise petturluse kui probleemi üle mõtlema ja mõjutavad üliõpilasi oma käitumist selles osas positiivses suunas korrigeerima.

Lisaks sellele, et vajalik oleks samateemalise uurimuse läbiviimine suurema valimi hulgas, oleks autori arvates tulevikus vaja ka täiendavaid uuringuid, mis näitaksid seda, kuidas on akadeemilise petturluse tõkestamiseks rakendatud meetmed akadeemilist petturlust

mõjutanud. See võimaldaks välja selgitada, millised meetmed realselt toimivad.

Akadeemilise petturluse teema uurimist meditsiiniüliõpilaste hulgas tuleks seega kindlasti jätkata.

Tänuõnad

Täna kõiki uurimuses osalenud meditsiiniüliõpilasi, kes andsid nõusoleku delikaatsel teemal intervjuudeks ja nende salvestamiseks. Eriline tänu kuulub prooviintervjuus osalejale, kelle nõuanded olid oluliseks abiks järgnevate intervjuude läbiviimisel. Samuti tänan kaaskodeerijat, kelle panus aitas kaasa töö usaldusväärsuse tõstmisele.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

18.05.2016

Kasutatud kirjandus

- Anderman, E. M., Cupp, P. K., & Lane, D. (2009). Impulsivity and academic cheating. *The Journal of Experimental Education*, 78(1), 135-150.
- Arhin, A. O. (2009). A pilot study of nursing student's perceptions of academic dishonesty: A generation Y perspective. *ABNF journal*, 20(1), 17-21.
- Batane, T. (2010). Turning to Turnitin to fight plagiarism among university students. *Journal of Educational Technology & Society*, 13(2), 1-12.
- Batool, S., Abbas, A., & Naeemi, Z. (2011). Cheating behavior among undergraduate students. *International Journal of Business and Social Science*, 2(3), 246-253.
- Bing, M. N., Davison, H. K., Vitell, S. J., Ammeter, A. P., Garner, B. L., & Novicevic, M. M. (2012). An experimental investigation of an interactive model of academic cheating among business school students. *Academy of Management Learning & Education*, 11(1), 28-48.
- Bisping, T. O., Patron, H., & Roskelley, K. (2008). Modeling academic dishonesty: The role of student perceptions and misconduct type. *The Journal of Economic Education*, 39(1), 4-21.
- Błachnio, A., & Weremko, M. (2011). Academic cheating is contagious: The influence of the presence of others on honesty. A study report. *International Journal of Applied Psychology*, 1(1), 14-19.
- Bogler, R., & Somech, A. (2002). Motives to study and socialization tactics among university students. *The Journal of Social Psychology*, 142(2), 233-248.
- Brown, B. S., & McInerney, M. (2008). Changes in academic dishonesty among business students in the United States, 1999-2006. *International Journal of Management*, 25(4), 621-632.
- Carpenter, D. D., Harding, T. S., Finelli, C. J., & Passow, H. J. (2004). Does academic dishonesty relate to unethical behavior in professional practice? An exploratory study. *Science and Engineering Ethics*, 10(2), 311-324.
- Conroy, S. J., & Emerson, T. L. (2004). Business ethics and religion: Religiosity as a predictor of ethical awareness among students. *Journal of Business Ethics*, 50(4), 383-396.
- Danielsen, R. D., Simon, A. F., & Pavlick, R. (2006). The culture of cheating: From the classroom to the exam room. *Journal of Physician Assistant Education*, 17(1), 23-29.

Davy, J. A., Kincaid, J. F., Smith, K. J., & Trawick, M. A. (2007). An examination of the role of attitudinal characteristics and motivation on the cheating behavior of business students. *Ethics & Behavior*, 17(3), 281-302.

DeAndrea, D. C., Carpenter, C., Shulman, H., & Levine, T. R. (2009). The relationship between cheating behavior and sensation-seeking. *Personality and Individual Differences*, 47(8), 944-947.

De Bruin, G. P., & Rudnick, H. (2007). Examining the cheats: The role of conscientiousness and excitement seeking in academic dishonesty. *South African Journal of Psychology*, 37(1), 153-164.

Faucher, D., & Caves, S. (2009). Academic dishonesty: Innovative cheating techniques and the detection and prevention of them. *Teaching and Learning in Nursing*, 4(2), 37-41.

Flick, U. (2006). *An introduction to qualitative research*. London: Sage.

Guarte, J. M., & Barrios, E. B. (2006). Estimation under purposive sampling. *Communications in Statistics Simulation and Computation*, 35(2), 277-284.

Harding, T. S., Mayhew, M. J., Finelli, C. J., & Carpenter, D. D. (2007). The theory of planned behavior as a model of academic dishonesty in engineering and humanities undergraduates. *Ethics & Behavior*, 17(3), 255-279.

Henning, M. A., Ram, S., Malpas, P., Shulruf, B., Kelly, F., & Hawken, S. J. (2013). Academic dishonesty and ethical reasoning: pharmacy and medical school students in New Zealand. *Medical teacher*, 35(6), e1211-e1217.

Jackson, P. A. (2006). Plagiarism instruction online: Assessing undergraduate students' ability to avoid plagiarism. *College & Research Libraries*, 67(5), 418-428.

Jordan, A. E. (2003). Implications of academic dishonesty for teaching in psychology. *Teaching of Psychology*, 30(3), 216-219.

Jurdi, R., Hage, H. S., & Chow, H. P. (2011). Academic dishonesty in the Canadian classroom: Behaviours of a sample of university students. *Canadian Journal of Higher Education*, 41(3), 1-35.

Klein, H. A., Levenburg, N. M., McKendall, M., & Mothersell, W. (2007). Cheating during the college years: How do business school students compare?. *Journal of Business Ethics*, 72(2), 197-206.

Krueger, L. (2014). Academic dishonesty among nursing students. *The Journal of nursing education*, 53(2), 77-87.

Laherand, M. L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk.

- Lee, D. E. (2009). Cheating in the classroom: Beyond policing. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 82(4), 171-176.
- Levy, E. S., & Rakovski, C. C. (2006). Academic dishonesty: A zero tolerance professor and student registration choices. *Research in Higher Education*, 47(6), 735-754.
- Ligi, M. (2014). *University students reasons for committing academic dishonesty and knowledge about regulations*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Lupton, R. A., Chapman, K. J., & Weiss, J. E. (2000). International perspective: A cross-national exploration of business students' attitudes, perceptions, and tendencies toward academic dishonesty. *Journal of Education for Business*, 75(4), 231-235.
- MacLeod, P. D. (2014). *An Exploration of Faculty Attitudes Toward Student Academic Dishonesty in Selected Canadian Universities*. Calgary: University of Calgary.
- McCabe, D. L., Butterfield, K. D., & Trevino, L. K. (2006). Academic dishonesty in graduate business programs: Prevalence, causes, and proposed action. *Academy of Management Learning & Education*, 5(3), 294-305.
- Montuno, E., Davidson, A., Iwasaki, K., Jones, S., Martin, J., Brooks, D., ... & Mori, B. (2012). Academic dishonesty among physical therapy students: a descriptive study. *Physiotherapy Canada*, 64(3), 245-254.
- Murdock, T. B., & Anderman, E. M. (2006). Motivational perspectives on student cheating: Toward an integrated model of academic dishonesty. *Educational psychologist*, 41(3), 129-145.
- Olafson, L., Schraw, G., Nadelson, L., Nadelson, S., & Kehrwald, N. (2013). Exploring the judgment–action gap: College students and academic dishonesty. *Ethics & Behavior*, 23(2), 148-162.
- Olafson, L., Schraw, G., & Kehrwald, N. (2014). Academic Dishonesty: Behaviors, Sanctions, and Retention of Adjudicated College Students. *Journal of College Student Development*, 55(7), 661-674.
- Raudmäe, M. (2015). *Üliõpilaste arusaamad akadeemilisest petturlusest, selle põhjustest ja vähendamise võimalustest*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Rettinger, D. A., & Kramer, Y. (2009). Situational and personal causes of student cheating. *Research in Higher Education*, 50(3), 293-331.
- Rinn, A., Boazman, J., Jackson, A., & Barrio, B. (2014). Locus of control, academic self-concept, and academic dishonesty among high ability college students. *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 14(4), 88-114.

- Scanlan, C. L. (2006). Strategies to promote a climate of academic integrity and minimize student cheating and plagiarism. *Journal of Allied Health, 35*(3), 179-185.
- Schmelkin, L. P., Gilbert, K., Spencer, K. J., Pincus, H. S., & Silva, R. (2008). A multidimensional scaling of college students' perceptions of academic dishonesty. *The Journal of Higher Education, 79*(5), 587-607.
- Schraw, G., Olafson, L., Kuch, F., Lehman, T., Lehman, S., & McCrudden, M. (2007). Interest and academic cheating. In E. Anderman & T. Murdock (Eds.), *Perspectives on academic cheating*. Amsterdam: Elsevier., 59-85.
- Shu, L. L., Gino, F., & Bazerman, M. H. (2011). Dishonest deed, clear conscience: When cheating leads to moral disengagement and motivated forgetting. *Personality and Social Psychology Bulletin, 37*(3), 330-349.
- Smith, K. J., Derrick, P. L., & Manakyan, H. (2012). A reevaluation and extension of the motivation and cheating model. *Global Perspectives on Accounting Education, 9*, 1-29.
- Stephens, J. M., & Nicholson, H. (2008). Cases of incongruity: Exploring the divide between adolescents' beliefs and behavior related to academic dishonesty. *Educational Studies, 34*(4), 361-376.
- Tang, T. L. P., & Liu, H. (2012). Love of money and unethical behavior intention: Does an authentic supervisor's personal integrity and character (ASPIRE) make a difference?. *Journal of Business Ethics, 107*(3), 295-312.
- Taradi, S. K., Taradi, M., & Dogaš, Z. (2012). Croatian medical students see academic dishonesty as an acceptable behaviour: a cross-sectional multicampus study. *Journal of Medical Ethics, 38*, 376-379.
- Tartu Ülikooli õppekorralduseeskiri. (2015). Külastatud aadressil <http://www.ut.ee/oke> (30.11.2015).
- Taylor, J., Brites, R., Correia, F., Farhangmehr, M., Ferreira, B., Machado, M. D. L., ... & Sa, M. J. (2007). Strategic Enrolment Management: Improving Student Satisfaction and Success in Portugal. *Higher Education Management and Policy, 20*(1), 120-137.
- Van Yperen, N. W., Hamstra, M. R., & Van der Klauw, M. (2011). To win, or not to lose, at any cost: The impact of achievement goals on cheating. *British Journal of Management, 22*(s1), S5-S15.
- Whitley, H. P., & Starr, J. (2010). Academic dishonesty among pharmacy students: does portable technology play a role? *Currents in Pharmacy Teaching and Learning, 2*(2), 94-99.
- Wilkinson, J. (2009). Staff and Student Perceptions of Plagiarism and Cheating. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education, 20*(2), 98-105.

Wowra, S. A. (2007). Moral identities, social anxiety, and academic dishonesty among American college students. *Ethics & Behavior*, 17(3), 303-321.

Õppekorralduseeskiri. (2014). Külastatud aadressil
<http://www.nooruse.ee/files/3914/0920/6297/oke2014.pdf> (5.10.2015).

Yang, S. C. (2012). Attitudes and behaviors related to academic dishonesty: A survey of Taiwanese graduate students. *Ethics & Behavior*, 22(3), 218-237.

Yang, S. C., Huang, C. L., & Chen, A. S. (2013). An investigation of college students' perceptions of academic dishonesty, reasons for dishonesty, achievement goals, and willingness to report dishonest behavior. *Ethics & Behavior*, 23(6), 501-522.

Lisa 1. Intervjuu kava

Küsimused akadeemilise petturluse kohta:

1. Mis Sinu jaoks on akadeemiline petturlus (AP)? – Selgita. Too näiteid.
2. Mis Sinu jaoks on akadeemiline ebaausus (AE)? – Selgita. Too näiteid.
3. Mis Sinu arvates neid kahte mõistet eristab? (kui eristab) millised tegevused kuuluvad (AP) alla?

(Mainitud on: enda eest teiste eksamile saatmist..., iseenda töö uuesti esitamine, kui selle eest on juba ainepunkte saadud..., eksamiküsimuste kohta ebaausal viisil info

hankimine..., eksami sooritamine kellegi teise nime alt..., altkäemaksu pakkumine...)

- Kuidas nimetaksite enda töö pealt mahakirjutamise lubamist?

Küsimused akadeemilise ebaaususe ja petturlusega seotud kogemuste kohta:

4. Kirjeldage üht oma kogemust seoses (AP) ga?
  - Kas (AP) avastati? Mida õppejõud tegid?
  - Millistel viisidel on õppejõud avastanud teie enda ja/või kaasõppijate (AP) juhtumeid (nt kehakeel jne)?
  - Millistest nendest viisidest peate kõige tõhusamaks?
  - Millisel viisil teavitas õppejõud üliõpilast (AP)e kahtlusest petturlusest (*võttis töö ära, käskis ruumist lahkuda vms...*) Too näiteid.
  - Milliseid viise Sinu arust saaks kasutada üliõpilastega (AP) kahtlusest kõnelemisel?
5. Kuidas Sa ennast (AP) sooritades tundsid? (*...täpsusta..., miks nii?*)
  - Kuidas Sa ennast tundsid, kui kaasõppija avastati (AP) lt?
  - Kuidas arvad, mida tähendab õppejõu jaoks (AP) avastamine?
  - Kuidas Tema ennast tunneb?
  - Kuidas on mõjutanud akadeemilise petturluse kogemus Sind?
  - Kuidas on mõjutanud akadeemilise petturluse kogemus kaasõpilasi?
  - Milline on Sinu arusaam (AP) st?
  - Kuidas (AP) kogemus mõjutas Sinu väärtuseid, põhimõtteid, õppimist?
  - Too näiteid:
    - milliseid **petturluse vorme** olete näinud või teate, et teie kaasüliõpilased on teinud/kasutanud (eksami ja arvestustööde kontekstis)? (Mainitud on: milliseid petturlus vorme **olete ise** sooritanud? Kirjeldage üht oma kogemust seoses akadeemilise petturlusega?
    - Millises meditsiiniõpingute episoodis (veel) olete käitunud akadeemiliselt ebaausalt?

Mis on olnud põhjuseks?

6. Kas akadeemiline petturlus on Sinu arvates laialt levinud? Miks?

Küsimused akadeemilise petturluse põhjuste kohta:

7. Millised on Sinu arvates (AP) põhjused eksami- ja arvestustööde sooritamisel?

Millised on sinu arvates põhjused, mis tulenevad üliõpilasest endast?

Milline seos võib olla maksimaalse hinde ja (AP) vahel?

Kuidas välisele motivatsioonile orjenteeritus võib mõjutada (AP)?

Kuidas (AP) Sinu hinnangul mõjutab õppeaine raskus? Too näiteid.

Millised on sinu arvates põhjused, mis tulenevad õppejõududest?

Milline õppejõu käitumine, suhtumine võib mõjutada (AP)?

Õppetöö korraldus (nt kui õppematerjali on palju)?

Milline on Sinu enda motivatsioon sellisel juhul?

Millised on sinu arvates põhjused, mis tulenevad ülikoolist?

Millised on sinu arvates põhjused, mis tulenevad tehnoloogia arengust?

Kuidas on Sinu arvates kaasõppijatega? Miks nemad kasutavad erinevaid ebaausaid võtteid õpingutel?

Küsimused akadeemilise petturluse vähendamise ning vältimise võimaluste kohta:

8. Kuidas oleks Sinu arvates võimalik (AP) vähendada?

Mida saaksid teha üliõpilased? Põhjendage palun. Tooge näiteid.

Kuivõrd oluliseks pead sisemist motivatsiooni meditsiini õppides? Põhjendage palun.

Tooge näiteid.

Kuidas mõjutab kaasüliõpilaste suhtumine (AP)? Põhjendage palun. Tooge näiteid.

Mida saaks teha õppejõud?

Millisena näeksite eksameid ja arvestusi, et (AP) väheneks?)

Mida saaks teha ülikool?

Milline peaks olema ülikooli poliitika meditsiiniõpingutel(AP)ga tegelemisel?

Millistel viisidel käsitletakse Teie teaduskonnas akadeemilise petturluse juhtumeid?

Tooge näiteid.

9. Soovid veel midagi lisada, midagi, mida tähtsaks pead, aga mina praegu ei küsinud?

Lisa 2. Näide kodeerimisest

Category Formation ✕

C1: Arvutikeskkonnas toimuvatel ek	C13: Kellegi teise töö esitamine pisur	C23: Eksamil, arvestutel rühmade
C2: Küsimuste/vastuste pildistamine	C14: Praktikapäevikute mittenouetel	C24: Kui keegi paneb kohalolijaks ke
C3: Eelnevalt eksamil/arvestusel käi	C15: Enda tööde pealt mahakirjutam	C25: Grupitöös mitteosalemine ja se
C4: kirjutatakse spikreid	C16: Varem valmiskirjutatud töö esit	C26: Audiofailid eksamil, arvestusel
C5: Plagiaat	C17: Üksikute sõnade, faktide mah	
C6: Spikker on kusagil olemas ja ka	C18: Eelnevalt uuritakse õppejõu tai	
C7: Arvutikeskkonnas saab kasutat	C19: Pastapliiatsisse rullitud spikker	
C8: arvutikeskkonnas eksamil/arv	C20: Konspektist või raamatust mat	
C11: Nutiseadmete kasutamine eks	C21: kellegi teise abiga koostatud tö	
C12: Üksteise töö pealt mahakirjutat	C22: Kellegi teise eest eksami või ar	

C27: add

reaalsest elust kaugemale. Selle eksami käigus kaheksakümmend protsenti üliõpilasi, üliõpilastest, vaatasid vastuseid kõrvalistuja pealt ehk siis saalis oli paar üliõpilast, kellel oli selleks eksimiseksamiks ilusasti õpitud ja nende paari üliõpilase pealt saadi kõik vastused. Selline olukord tuleb meelde.

Põhimõtteliselt enamik üliõpilastest pettis, spikerdas, kuna tegemist oli nende jaoks ebahuvitava ainega, ja antud aineks õppimine tundus olevat ajaraiskamine. -Kas akadeemiline petturlus avastati? -Ma ei ole selles kindel, aga, aga ma arvan, et õppejõud tajus seda selgelt, kuidas kaheksakümmend protsenti üliõpilastest räägib omavahel eksamil ja, ja seejuures tundus mulle, et õppejõud pigistas silma kinni selle koha pealt, sest ta ei sekkunud. -Aga millistel viisidel on õppejõud avastanud kas siis Sinul või kaasõppijatel akadeemilist petturlust? Kas on see olnud näiteks kehakeel või on see olnud mingisugune muu kahtlane asi, kas midagi on maha kukkunud? Vastused on olnud kahtlaselt ühesugused? Mis on olnud see "märk", mis on viinud avastamiseni? -Kõige selgem on, on, on see variant, kus kaks üliõpilast räägivad üksteisega, eksimi ajal ehk siis vahetavad informatsiooni ja see kustub siis õppejõu kõrvoja siis ta annab näiteks hoiatuse, et kui jutuaamine jätkub, siis need kaks üliõpilast kõrvaldatakse, eksamilt. (3:00) See on kõige esimene variant, mis pähe tuleb. Et teisi variante avastamisi mingit moodi sellisel moel, kuidas üliõpilane mingi paberi pealt midagi maha kirjutab, mul ei tule ette praegu kõrgkooli õpingutest. -Milliseid viise Sinu arust saaks kasutada üliõpilastega akadeemilise petturluse kahtlusest kõnelemisel? Kas see peaks olema selline, kõigi ees, kõva häälega, kurjalt ähvardav? -No võiks ju olla, siis see on nagu õpetuseks teistele üliõpilastele, et ärge spikerdage. Aga

C12

C12

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Marit Sepma (sünnikuupäev: 29.03.1977),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose “MeditSiiniüliõpilaste arusaamad akadeemilise petturluse põhjustest, kogemused akadeemilise petturlusega ja ettepanekud akadeemilise petturluse vähendamiseks eksamite ja arvestuste sooritamisel”, mille juhendaja on Liina Lepp,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 18.05.2016